Ազգ
AZG armenian newspaper

Փետրուար 19
1992
Չորեքշաբթի

եռօրեայ թերթ
Բ տարի, թիւ 12 (104)
գինը 95 կ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 SULA SU

Հայ գյուղերը գնդակոծվել են ուղղաթիռներից

Փետրվարի 18-ին, օրվա երկրորդ կեսին, երկու ՄԻ-24 ռազմական ուղղաթիռներից ռմբակոծվել են Ասկերանի շրջանի Նորագյուղ, Մնիփիշեն եւ Բերքաձոր հայկական գյուղերը: Նույն ուղղաթիռներից գնդակոծվել է նաեւ Մարտունու շրջկենտրոնը: Զոհերի մասին տվյալները ճշտվում են:

Ինչպես նշում են ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբում, այդ ուղղաթիռները, որոնք հագեցած են հզոր հրթիռային եւ հրաձգային զենքերով, խլվել էին ադրբեջանցիների կողմից փետրվարի 13-ին, նախկին խորհրդային բանակի հակաօդային պաշտպանության զորամասից:

Լեռնային Ղարաբաղի ինքնապաշտպանության շտաբի հայտարարության համաձայն, բոլոր ուղղաթիռները, որոնք առանց նախապես զգուշացնելու կթռչեն Ղարաբաղի վրայով, կխփվեն: ■

Հարցադրումների, հրատապ հարցերի եւ անտեղի բանավեճերի նիստեր

Թերեւս այսպես կարելի է բնութագրել Հայաստանի Գերագույն խորհրդի փետրվարի 17-ի եւ 18-ի նիստերի արդյունքը, երբ չմոռանանք նշել նաեւ արդեն որերորդ անգամ Բաբկեն Արարքցյանի կողմից առաջարկվող «զրոյական տարբերակը»՝ ԳԽ նախագահի տեղակալների թեկնածուների ընտրությունը: Առաջին անգամ այդ պաշտոններում ռեկորդավորված [?] Կարապետ Ռուբինյանն ու Արտաշես Թումանյանն էլ նախորդների նման չհավաքեցին անհրաժեշտ քանակությամբ ձայներ, այդպիսով կրկին բաց թողնելով նստաշրջանից նստաշրջան տեղափոխվող թափուր աթոռների հարցի քննարկումը: Հարցադրումների առաջին օրվա տարափի մեջ ՀՌԱԿ-ի Ֆրակցիան ներկայացրեց հարցադրում՝ ուղղված նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանին՝ կառավարության անդամներին առանձին ներկայացնելու պահանջով: Խորհրդարանը Արցախի խնդրի առնչությամբ դիմում ընդունեց՝ ուղղված ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին, ԱՊՀ-ի անդամ-երկրներին եւ այլ միջազգային կազմակերպություններին:

Երկօրյա նիստերը միջնորդվեցին նաեւ «Հայլուր»-ի շուրջը ծավալված քննարկումներով, որոնք այդպես էլ ոչ մի արդյունք չտվեցին:

Քննարկվեց նաեւ «Ձեռնարկությունների եւ ձեռնարկատիրական գործունեության մասին» օրենքի կիրարկման կարգի վերաբերյալ որոշման նախագիծը: 147 ձայնով ընդունվեց «1991 թ. դեկտեմբերի 8-ին Մինսկում, Բելառուսի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի կողմից ստորագրված ԱՊՀ ստեղծման վերաբերյալ համաձայնագրի վավերացման մասին» որոշման կապակցությամբ Շ. Քոչարյանի ներկայացրած վերապահումների առաջարկությունը: Չընդունվեցին որպես հրատապ առաջարկվող Պ. Հայրիկյանի՝ «Փետրվարի 18-ը ազգային տոն հռչակելու», ինչպես նաեւ Հ. Խաչատրյանի՝ «Խոսքի եւ մամուլի ազատության հաստատման» մասին հարցերը: Ի դեպ, վերջինիս թվարկած մի շարք կետերում նշվում էին մամուլին հուզող երկու կարեւոր կետեր՝ «տպագրական եւ պոլիգրաֆիական հզորությունների ապապետականացման միջոցով վերացնել պետական մենաշնորհը նրանց նկատմամբ» եւ «սեփականաշնորհել «Հայսոյուզպեչատը», ապահովելով այլընտրանքային ծառայությունների ստեղծումը»:

Եղան նաեւ այլ հրատապ հարցեր ու հարցադրումներ, անտեղի բանավեճեր, պատգամավորները լսեցին փոխվարչապետ Հ. Բագրատյանի հաղորդումը ազատ գների եւ սակագների պայմաններում կառավարության ձեռնարկած քայլերի մասին եւ որոշեցին այսօր, ժամը 11-ին նորից հրավիրել նիստ՝ քննարկելու կառավարության ներկայացրած հաղորդումը: Իսկ մինչ այդ խորհրդարանում հավատարմագրված լրագրողները ուրբաթ օրը հրավիրվել են Գերագույն խորհրդի մամուլի կենտրոն՝ «արտադրական խորհրդակցության»: ■

Հայ-ադրբեջանական բարձր մակարդակի հանդիպում Մոսկվայում

Ռուսները լավատեսորեն են տրամադրված

Այսօր Մոսկվայում նախատեսվում է Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովի եւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումը: Այդ մասին փետրվարի 17-ին հաղորդեցին Մոսկվայում Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցչությունում, սակայն այդ լուրը չհաստատվեց Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների մամուլի ծառայություններում:

Միեւնույն ժամանակ, ինչպես հաստատեցին Ռուսաստանի արտգործնախարարությունում, մեկ օր ուշ՝ փետրվարի 20-ին, Մոսկվայում տեղի կունենա Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտգործնախարարությունների պատվիրակությունների հանդիպումը Ռուսաստանի միջնորդությամբ: Ռուսաստանյան Ֆեդերացիայի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւի անունից ուղարկված պաշտոնական հրավերները հանձնվել էին փետրվարի 17-ին: Հանդիպման նպատակն է կարգավորել Լեռնային Ղարաբաղի կոնֆլիկտը: Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության պատասխանատու աշխատակիցը նշեց, որ հանդիպումը հնարավոր է դարձել Մինսկի խորհրդակցությունից հետո: Դիվանագետը հույս հայտնեց, որ Մոսկվայում կհաջողվի վերակենդանացնել Ժելեզնովոդսկի կոմյունիկեն: Ադրբեջանական պատվիրակությունը գլխավորելու է հանրապետության արտգործնախարար Հուսեյն-աղա Սադիխովը: Իսկ հայկական պատվիրակությունը դեռ կազմավորվում է: Ըստ տեղեկությունների, այն գլխավորելու է նախագահի Ազգային անվտանգության հարցերով խորհրդական Աշոտ Մանուչարյանը, կամ արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը:

Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց, թե հայ եւ ադրբեջանական պատվիրակությունների միջեւ առաջիկա հանդիպումը *«չպետք է դիտել որպես սկզբունքորեն նոր իրադարձություն»*: Նրա խոսքերով, այն կլինի *«Ժելեզնովոդսկում ձեռք բերված համաձայնագրերի տրամաբանական շարունակությունը»*: Նա նշեց, որ Հայաստանն առաջվա պես մնում է այդ խնդրի լուծման քաղաքական միջոցների կողմնակից:

Իր հերթին, Ադրբեջանի նախագահի ազգամիջյան հարցերի գծով խորհրդական Ռասիմ Մուսաբեկովը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում նշեց, որ *«առաջիկա հանդիպումը նախկին բանակցությունների շարունակությունը չէ, այլ նոր գործընթացի սկիզբ»*: Նա հաղորդեց, թե հարցերի շրջանակը, որ պետք է քննարկվի բանակցությունների ընթացքում, դեռ որոշված չէ: Օրակարգը կհաստատվի հանդիպման ժամանակ: ■

Փետրվարի 18-ին քաղաքապետ Համբարձում Գալստյանը Գերագույն խորհրդի նստաշրջանում պարզաբանումներ ներկայացրեց մեր թերթում տպագրված իր «Ես քավության նոխազ եմ դարձել» հարցազրույցի կապակցությամբ:

Աղասի Արշակյան–Համբարձում Գալստյան մրցամարտը շարունակվում է

Համբարձում Գալստյանը նախ ներողություն խնդրեց հարցազրույցի որոշ անզգույշ արտահայտությունների համար, որոնք *«երեւի թե միտումնավոր չեն եղել»*: Բայց նա նաեւ տարակուսանք հայտնեց, որ այդ *«փոքրիկ հարցազրույցը այս բա՞րձր ամբիոնի ուշադրությանն է արժանացել»*:

Քաղաքավարական այս ռեվերանսից հետո Համբարձում Գալստյանը կրկնեց հարցազրույցում արտահայտված այն մեղադրանքը, որ իր անձնական կարծիքով Գերագույն խորհուրդն անբավարար է կատարում իր հիմնական գործառույթը՝ օրինաստեղծությունը (ավելի ուշ պատգամավորներից մեկը բողոքեց, թե *«ինչ իրավունք ունի ոչ պատգամավոր մեկը գնահատելու խորհրդարանի աշխատանքը»* (կարծես քննադատելու կամ սեփական կարծիք արտահայտելու մենաշնորհը միայն պատգամավորներինն է): Բաբկեն Արարքցյանի կողմից ճշգրտվեց, որ պատգամավորներն իրենց աշխատավարձը 1500 ռուբլի դարձնելով չեն բավարարվել, այլ ընդամե՞նը 1200-ով (մեր ունեցած տեղեկությունների համաձայն՝ նրանք եւս 250 ռուբլի են ստանում որպես հանձնաժողովի անդամներ): Համբարձում Գալստյանը եղածին ավելացրեց նաեւ այն փաստը, որ բազմազավակ ընտանիքներին տրամադրելու փոխարեն ավտոմեքենաներ են ստանում պատգամավորները:

Աղասի Արշակյանի հարցադրման «Ո՞վ է հանրապետության այն «խումբը», որն իշխանություն վերցնելու հավակնություն ունի» օրիգինալ հարցին քաղաքապետը ոչ պակաս օրիգինալ պատասխան տվեց, որը սկսվեց *«Խումբ եմ համարում այն մարդկանց, ովքեր ճնշում գործադրելով իշխանության մարմինների վրա»* քառակապակցությամբ ու այնուհետեւ խլացվեց պատգամավորների բուռն ու ոչ այնքան երկարատեւ ծափահարություններով: Համբարձում Գալստյանը, իր իսկ արտահայտությամբ, չհասկացավ ծափերի պատճառը, բայց երախտագիտությամբ ընդունեց դրանք:

Ոչ պակաս ոգեւորությամբ ընդունվեց քաղաքապետի հարցազրույցից այն մեջբերումը, իբր բանտերում ավելի պարկեշտ մարդիկ կան, քան դրսում գտնվող պրոֆեսորներն ու ակադեմիկոսներն են (չնայած Համբարձում Գալստյանը ներողություն էր խնդրել հանրապետության նույն պրոֆեսորների ու ակադեմիկոսների ճնշող մեծամասնությունից): Ճշգրտվեց, որ թերակշռած մի քանի կոպեկ գրպանած եւ այդ պատճառով բանտում հայտնված գործակատարը, քաղաքապետի խորին համոզմամբ, անհամեմատ ավելի ազնիվ մարդ է, քան ժողովրդի պատմությունը կեղծած պրոֆեսորը:

Ուշագրավ է Աղասի Արշակյանի հարցադրման մեջ արտահայտված այն տեսակետը, ըստ որի քաղաքապետի *«1,5 միլիոնանոց փչացած»* արտահայտությունը վերաբերում է Երեւանի մեր ազգակիցներին, իսկ «մեր ղեկավար օղակներում գտնվող մարդկանց պոպուլիզմը» արտահայտությունը՝ հանրապետության նախագահին եւ նրա կազմած կառավարությանը: Այս կապակցությամբ էլ Համբարձում Գալստյանը ստիպված եղավ պարզաբանել, որ 1,5 միլիոն փչացածը մեր համաքաղաքացիները չեն, այլ քաղաքային տնտեսությունը, եւ խնդրեց Աղասի Արշակյանին *«ձեռնպահ մնալ հանրապետության նախագահին ինձնից* (այսինքն Համբարձում Գալստյանից) *պաշտպանելու անշնորհակալ աշխատանքից»*:

Աղասի Արշակյանը պատասխան ելույթում հայտարարեց, որ որոշ վերապահումներով ընդհանուր առմամբ բավարարված է քաղաքապետի պատասխաններից: Նույնը չի կարելի ասել այլ վիրավորված պատգամավորների վերաբերյալ, որոնք նստաշրջանի ավարտից դեռ շատ անց գոռում-գոչյուններով էին պարզաբանումներ պահանջում Համբարձում Գալստյանից: ■

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Միլուոքիի (ԱՄՆ) դատարանը հաջորդական 15-րդ անգամ ցկյանս բանտարկության վճիռ արձակեց Ջեֆրի Դահմեր անունով 31 տարեկան ոճրագործի դեմ, որ մեղավոր ճանաչվեց 15 երիտասարդների եւ պատանիների սերիական սպանության մեջ:

Երեկ եւ նախորդ օրը Սոմալիի փողոցներում տեղի ունեցան կատաղի կռիվներ, որոնց ընթացքում գործածվեց տարբեր տեսակի զենք՝ սովորական քարից մինչեւ ականանետ: ՄԱԿ-ը աշխատում է զինադադար հաստատել կառավարական եւ ընդդիմադիր ուժերի միջեւ:

Ֆիլիպինյան բանակի տվյալների համաձայն, կոմունիստ ըմբոստներն են եղել անցյալ կիրակի օրը Մինդանաո կղզում 38 զինվորների սպանության հեղինակները: Ըստ նույն աղբյուրի, ըմբոստների ղեկավարը նախկին քահանա է:

Բեյրութում մոտավորապես 50 հազար շիա իսլամներ բողոքի ցույց կազմակերպեցին՝ երդվելով վրեժխնդիր լինել կիրակի օրը Իսրայելի կողմից սպանված շեյխ Աբբաս Մուսավիի մահվան համար: Նա պրոիրանյան Հըզբոլլահ կազմակերպության առաջնորդն էր:

Արեւմտյան բանագնացները երեկ հանդիպեցին Զաիրի նախագահ Մոբուտուին այն բանից հետո, երբ կիրակի օրը բանակայինները կրակել եւ 13 հոգի սպանել էին ժողովրդավարական համագումար հրավիրելու պահանջով ցույց կատարող քրիստոնյաներին: Բանագնացները Մոբուտուից պահանջեցին երկրում հաստատել ռամկավարական կարգեր: ■

Ղարաբաղի ճանաչումը ոչ մի օգուտ չի տա

Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը գտնում է, որ ներկա պահին Հայաստանի կողմից ԼՂՀ-ի ճանաչումը նրա բնակիչներին ոչինչ չի տա: Ընդհակառակը, իրավիճակը շրջանում էլ ավելի կսրվի, հայտարարեցին Հայաստանի նախագահի մամուլի ծառայությունում: Հաղորդվեց, որ Ղարաբաղից հանրապետությունը ճանաչելու ոչ մի խնդրանք չի եղել: «Ամեն դեպքում Ղարաբաղը ինքն է վճռում իր ճակատագիրը, նշեց մամուլի ծառայության աշխատակիցը, իսկ Հայաստանը մտահոգված է միայն իր հայրենակիցների կյանքի անվտանգությամբ եւ նրանց տարրական իրավունքների պաշտպանությամբ»: ■

Հարվածի տակ է Դավիթ Բեկ գյուղը

Փետրվարի 17-ին Կապան-Գորիս ճանապարհի 25 կմ հատվածում ադրբեջանական տարածքից գնդակոծվեց ավտոշարասյունը, որի հետեւանքով վիրավորվեցին երկու ուղեւորներ եւ տեղափոխվեցին հիվանդանոց, ուր նրանցից մեկը մահացավ: Ավտոշարասյունը հետ վերադարձվեց: Այնուհետեւ մինչեւ ուշ երեկո տեղի ունեցավ փոխհրաձգություն:

Երեկ, վերջին ժամերին ստացված տեղեկությունների համաձայն, վերսկսվել է Դավիթ Բեկ գյուղի հրետակոծումը: Հայկական կողմը պատասխան կրակ է բացել: Մինչ այդ, փետրվարի 16-ին եւ 17-ին հրետակոծություններից այրվել էին 8, վնասվել 15 բնակելի տներ, վիրավորվել 2 հոգի: ■

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի դիմումը ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարին

Ժնեւի եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի համընդհանուր քարտուղարները, ընդառաջելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին, դիմել են Միացյալ ազգերի կազմակերպության գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիին հետեւյալ հեռագրով.

Խոր անհանգստությամբ իմանում ենք Լեռնային Ղարաբաղում շարունակվող բռնության եւ վտանգավոր իրադրության մասին: Մենք առանձնապես վրդովված ենք տարածքում բախումների լուրերից եւ դրանց մեծացման հավանականությունից, դրանց հաջորդող քաղցի վտանգից ու անհաշվելի տառապանքից, որին ենթարկվում է քաղաքացիական ամբողջ բնակչությունը: Այս զինված գործողությունները բացահայտորեն խախտում են Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների կողմից սեպտեմբերի 23-ին Ժելեզնովոդսկում ստորագրված համաձայնագիրը: Գազի եւ երկաթգծի շրջափակումը եւս մեծապես խորացրին բնակչության թշվառությունը:

Մենք համառորեն խնդրում ենք բազմապատկել ձեր ջանքերը, նախազգուշացնելով կողմերին կանգնեցնելու ընդհարումը եւ ընդունել մի բանաձեւ, որով նրանք իրենց տարաձայնությունները լուծեն ոչ թե բռնի միջոցներով, այլ բանակցություններով: Այս գործում դուք կարող եք վստահել մեր անդամ եկեղեցիների օժանդակությանը, ինչպես նաեւ բոլոր նրանց, ովքեր այս ամենին հետեւում են խորացող անհանգստությամբ: Մարդկային իրավունքների ոտնահարումների բազմաթիվ ոճիրներ են կատարվում այդ տարածքում:

Նկատի ունենալով մեր երկարամյա սերտ հարաբերությունները մեր եկեղեցիների մեկ անդամը հանդիսացող Հայ Առաքելական եկեղեցու հետ, եւ մեր հետեւողական հետաքրքրությունը այդ տարածքի բոլոր ժողովուրդների հանդեպ, պատրաստ ենք ցանկացած ձեւով օգնելու խաղաղություն եւ կայունություն բերելու այդ անհանգիստ երկրամասին:

Փետրվարի 5, 1992

digitised by A.R.A.R.@

ՌԱԿ պատգամավորական խումբը հարցապնդում է անում Հայաստանի նախագահին

ՀՀ Գերագույն խորհրդի փետրվարի 17-ի նիստի վերջում ՌԱԿ պատգամավորական խմբի կողմից պատգամավոր ՎԻԳԵՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ հանդես եկավ հետեւյալ հարցապնդումով, որը ընթերցումից անմիջապես հետո դրվեց քվեարկության եւ 144 ձայնով որդեգրվեց Գերագույն խորհրդի կողմից:

Հարգելի Պրն. Նախագահ Հայաստանի Հանրապետության.

Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի մասին օրենքի 21-րդ հոդվածի, դիմում ենք Ձեզ հետեւյալ հարցապնդումով՝

Հաշվի առնելով Հայաստանի կառավարության բացառիկ նշանակությունը հանրապետությունում ներկայիս տիրող խոր սոցիալ-տնտեսական ճգնաժամի հաղթահարման գործում, ինչպես նաեւ Գերագույն խորհրդի եւ կառավարության համագործակցության անհրաժեշտության կարեւորությունը, ստիպված ենք արձանագրել՝

1.Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի պատգամավորների զգալի մասի, ինչպես նաեւ ընտրողների լայն զանգվածների համար հնարավորություն չի ընձեռնվել ծանոթանալ կառավարության անդամների կենսագրությանը, նրանց անցած փաստական ուղուն, մասնագիտական ասպարեզում ունեցած վաստակին.

2.Փաստորեն Գերագույն խորհուրդը զրկվել է կառավարության կազմին արտաքինով իսկ ճանաչելու գեղեցիկ պատեհությունից, ինչպես նաեւ կառավարության կազմի առանձին անդամների նշանակման հարցը վերանայելու առաջարկով հանդես գալու օրենսդրական իրավունքը կիրառելու հնարավորությունից.

3.Մեզ խիստ անհանգստություն է պատճառում այն փաստը, որ Գերագույն խորհրդի նիստում Ձեր այն հայտարարությանը, թէ կառավարության կազմը պատրաստ է եւ Դուք ժամկետից շուտ կարող էք անցնել նախագահի պաշտոնին, հետեւեց ավելի քան երեք ամիս շարունակվող կառավարության ձեւավորման գործընթացը: Մանավանդ որ դեռեւս բացակայում են անհրաժեշտ լուսաբանությունները ամբողջովին չձեւավորված կառավարության ներսում արձանագրվող փոփոխությունների եւ տեղափոխությունների մասին:

Ելնելով այս ամենից եւ նկատի ունենալով հատկապես կառավարության ձեւավորվող կազմի հանդեպ նկատվող ժողովրդական անվստահության անցանկալի միտումները, անհրաժեշտ ենք համարում Ձեր ուշադրությունը հրավիրել Հայաստանի Հանրապետության նախագահի մասին օրենքի 8-րդ հոդվածի 6-րդ կետին, ըստ որի՝ հանրապետության նախագահը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահին, կառավարության անդամներին նշանակելուց հետո այդ մասին երկօրյա ժամկետում պետք է իրազեկ պահի Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդին:

Հարգելի Պրն. Նախագահ, թույլ տվեք հույս հայտնել, որ Ձեզ ուղղված պատգամավորական այս առաջին հարցապնդմանը կհետեւի Ձեր իսկ կողմից կառավարության կազմի անհատական ներկայացումը Գերագույն խորհրդին, որի ընթացքում հնարավորություն կստեղծվի անմիջականորեն վերահասու դառնալու պատգամավորների մոտեցումներին եւ համոզիչ պատասխաններ տալու նրանց հուզող հարցերին, անհրաժեշտության պարագայում՝ հիմնավորելու կառավարության առանձին անդամների նշանակման սկզբունքները, ինչը, անկասկած, շատ օգտակար կլինի Գերագույն խորհրդի եւ կառավարության միջեւ փոխըմբռնման խորացման գործին եւ կնպաստի կառավարության հանդեպ վստահության աճին՝ ընտրողների եւ պատգամավորների շրջանում:

ՀՀ Գերագույն խորհրդում ՌԱԿ-ը ներկայացնող պատգամավորների խումբ
Դ. ՔԱՑԱԽՅԱՆ, Վ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ,
Մ. ՍԱՀԱԿՅԱՆ, Վ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Կասիս Պիրոմ. «Կենտրոնն այլեւս չի խանգարի, որ մենք համագործակցենք»

Փետրվարի 12-ից 16-ը Հայաստանի արտգործնախարարության հրավերով Երեւանում էր գտնվում Մոսկվայում Տայլանդի Թագավորության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Կասիս Պիրոմը: Չնայած այցի անչափ հագեցված ծրագրին, պարոն Պիրոմը սիրով համաձայնեց պատասխանել «Ազգ»-ի թղթակցի հարցերին:

– Պարոն դեսպան, անշուշտ, մի քանի օր քիչ է լուրջ հետեւություններ անելու համար: Սակայն, սա ձեր առաջին այցն է Հայաստան, եւ հուսով եմ, կարող եք որոշ եզրահանգումներ անել:

– Բոլորովին հետո ԱՊՀ-ի երկրներից Հայաստանը երկրորդ հանրապետությունն է, որ ես այցելեցի: Դեռ Մոսկվայում հետեւում էի այս շրջանում կատար[illegible] էի հայ ժողովրդի պայքարին, անկախության ընթացքին: Գիտեի, որ հանրապետությունը էներգետիկական ծանր ճգնաժամի մեջ է: Որոշ առումներով դա բնական է, որովհետեւ բոլոր այն երկրները, որոնք բռնում են նոր պետականության ստեղծման ուղին, հանդիպում են նման խնդիրների: Ձեր ղեկավարությունը պետք է լուծի այդ խնդիրները՝ նախեւառաջ անցնելով հետեւյալ երեք փուլերը. առաջին՝ ժողովրդավարական ընտրություն, երկրորդ՝ ազատ շուկայի զարգացում եւ երրորդ՝ հարեւան պետությունների հետ նորմալ հարաբերությունների հաստատում, որը ոչ միայն այս շրջանի, այլեւ ողջ աշխարհի համար կունենա վճռորոշ նշանակություն:

Դեռ 1991 թվականի դեկտեմբերի 26-ին ճանաչելով ձեր հանրապետության անկախությունը, Տայլանդը պատրաստակամություն հայտնեց դիվանագիտական կապեր հաստատել Հայաստանի հետ: Բնականաբար, այս այցի ծրագրի մեջ է մտնում նաեւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին հարցը, որը մենք քննարկեցինք փոխարտգործնախարար Արման Նավասարդյանի հետ: Ես ստացա ինձ հուզող շատ հարցերի պատասխանները եւ անչափ գոհ մնացի իմ հանդիպումներից:

– Ձեզ ընդունեցին նաեւ հանրապետության փոխնախագահ, վարչապետ Գագիկ Հարությունյանը, պետական նախարար Գրիգոր Արեշյանը, բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարար Վ. Գնունին: Ի՞նչ հարցեր քննարկեցիք եւ ինչպիսի՞ պայմանավորվածություններ եղան:

– Մեր զրույցները հիմնականում վերաբերում էին տնտեսական հարցերին: Տայլանդի կառավարությունը որոշել է 500 մլն. դոլարի վարկ տրամադրել նախկին Խ. Միության հանրապետություններին: Մեզ հետաքրքրում էր, թե Հայաստանի կառավարությունը կամ ձեռներեց մարդիկ կցանկանայի՞ն արդյոք օգտվել այդ վարկից: Հայկական կողմը կքննարկի այդ հարցը եւ մեզ կներկայացնի իր պատասխանը:

Զրույցներ ունեցանք նաեւ կրթության, գիտության ու մշակույթի խնդիրների շուրջ, բայց կոնկրետ պայմանավորվածություն չեղավ: Մեր կառավարությանը հատկապես հետաքրքրում էր քիմիական, փայտամշակման արդյունաբերությունը, միջուկային, լազերային տեխնիկան, թանկարժեք քարերի արտադրության տեխնոլոգիան: Օրինակ, կրթության եւ գիտության նախարարն ասաց, թե Հայաստանի բուհերում կան ֆիզիկական բաժիններ: Դա մեզ հետաքրքրեց, եւ Տայլանդում խորհրդակցելուց հետո շատ հնարավոր է, որ ուսանողներ գործուղենք ձեզ մոտ ուսանելու: Մյուս կողմից, մեզ մոտ բավականին լավ հիմքերի վրա է դրված բժշկությունը, հատկապես տրոպիկ, մաշկային, ներքին հիվանդությունների բուժումը, գյուղատնտեսությունը, սննդարդյունաբերությունը, տուրիզմը, բանկային համակարգը, եւ գուցե դուք էլ ուսանողներ կամ մասնագետներ ուղարկեք մեզ մոտ այդ բնագավառներում վերապատրաստման համար: Ինչ խոսք, լավ կլինի, երբ մեծ զարկ տրվի տնտեսական համագործակցությանը, հատկապես բիզնեսմենների փոխադարձ այցերին: Այդ մասին մենք խոսեցինք Հայաստանի գործարար մարդկանց միության նախագահ Հ. Գեւորգյանի, Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատի նախագահ Ա. Սարգսյանի հետ: Որոշեցինք առեւտրական ներկայացուցչություններ փոխանակել:

Ինձ խիստ մեծ ուրախություն է պատճառում, երբ լսում եմ հայոց լեզուն, շփվում հայ մարդկանց հետ:

– Իսկ Տայլանդում հայ համայնք կա՞:

– Հայերը դեռ 16-րդ դարում են եկել եւ բնակություն հաստատել մեզ մոտ: Նրանք հիմնականում մեծ վաճառականներ են: Բացի առեւտրական լինելուց, նրանք նաեւ լավ թարգմանիչներ են, որովհետեւ հայերենին զուգահեռ տիրապետում են այլ օտար լեզուների:

Երբ վերադառնամ Բանգկոկ, անպայման կփնտրեմ հայերի: Եւ հուսով եմ, սա իմ վերջին այցը չի լինի: Ես նորից կգամ Հայաստան:

Զրույցը վարեց Հ. ՍԱՍՏՐՅԱՆԸ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂ. Փոխադարձ ճնշումն ուժեղանում է

Ինչպես հայտնի դարձավ, փետրվարի 16-ին Ստեփանակերտում հրթիռա-հրետանակոծման արդյունքում զոհվել է առնվազն 15 եւ վիրավորվել մի քանի տասնյակ մարդ, այդ թվում կանայք եւ երեխաներ: Ինչպես հաղորդեցին Երեւանի աղբյուրները, քաղաքի վրա է արձակվել ավելի քան 300 արկ եւ հրթիռ:

Ստեփանակերտում ամբողջովին ավերվել են 31 եւ մասամբ՝ 11 շենք, այդ թվում՝ 5 հինգհարկանի, 1 չորսհարկանի, մի քանի տասնյակ մասնավոր շենքեր, դպրոցի, մանկապարտեզի, «Մանկական աշխարհ» խանութի շենքերը: «Լուր» լրատվական կենտրոնը տեղեկացնում է, որ արկի՝ ուղղակի հիվանդանոցին դիպչելու հետեւանքով մի քանի հիվանդներ զոհվել են:

Փետրվարի 17-ի առավոտյան քաղաքում շարունակվում էին հրդեհները, որոնք հնարավոր չէր հանգցնել շարունակ հրետանակոծման եւ ջրի պակասի պատճառով:

Փետրվարի 16-ի լույս 17-ի գիշերը հրետանակոծման է ենթարկվել նաեւ Մարտունու շրջկենտրոնը, որին հետեւել է ադրբեջանական զինված ստորաբաժանումների հարձակումը: 1 բնակիչ զոհվել է, 3-ը՝ վիրավորվել:

Իրենց հերթին, Շուշիի ներքին գործերի բաժինը հայտարարել է, թե փետրվարի 15-ի լույս 16-ի գիշերը Շուշի քաղաքի հրթիռա-հրետանակոծման ժամանակ օգտագործվել է համազարկային կրակի «Ալազան» ռեակտիվ հրանոթը: Այդ մասին հայտարարել են Շուշիի ներքին գործերի բաժնում: Զոհերի մասին տեղեկություններ չեն հաղորդել: Կան ավերածություններ: «Ալազան» հրանոթը տարբերվում է «Գրադ»-ից հրաձգության առավել հեռահար լինելով եւ մեկ համազարկով արձակվող հրթիռների ավելի մեծ քանակությամբ:

Ինչպես պնդում են Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության ռազմական մասնագետները, «Ալազան»-ը մեծ ավերիչ ուժի զենք է: Նրա ռեակտիվ արկերը պայթում են երկու անգամ, ինչը թույլ է տալիս օգտագործել այն ամրապատնեշները ավերելու համար: Նախարարությունում հաղորդեցին, որ «Ալազան» հրանոթի արկերի օգտագործման հետեւանքները նման են վակուումային ռումբի պայթյունի հետեւանքներին:

Շուշիի ներքին գործերի բաժնում տեղեկացրին նաեւ, որ փետրվարի 15-ի լույս 16-ի գիշերը եւ առավոտյան շարունակվում էին մարտերը Խոջալուի մոտ: Բաժնի աշխատակցի խոսքերով, հայերին աջակցում էին Ստեփանակերտում տեղակայված 366-րդ մոտոհրաձգային գնդի 10 զրահամեքենա եւ 5 տանկ: Փետրվարի 15-ին հայկական կողմը վերջնագիր է ներկայացրել Շուշիի եւ Խոջալուի ադրբեջանցիներին՝ պահանջելով երկօրյա ժամկետում հեռանալ Ղարաբաղից:

Ադրբեջանի պաշտպանության եւ ներքին գործերի նախարարությունների տվյալներով, Գորիսի եւ Կապանի շրջաններում կենտրոնացվել են 25 հազարանոց հայկական զինված ստորաբաժանումները: ■

Բացվեց Ստեփանակերտ-Մարտունի ճանապարհը

Փետրվարի 16-ին, երբ Ստեփանակերտը դաժանորեն հրթիռակոծվում էր Շուշիի եւ Ջանհասանի կողմից, Արցախի Մարտունու շրջանի ազատամարտիկները ձեռնարկեցին Մարտունի-Ստեփանակերտ խճուղու ազատագրումը: Մալիբեյլիի անկումից հետո այդ խճուղին վերահսկվում էր միայն Ղարադաղլուի կողմից, որն ընկած է Արցախի Մարտունու շրջանի Կաղարծի, Պառավաթումբ, Հաղորտի գյուղերի մոտակայքում եւ փակել էր Մարտունուց դեպի Ստեփանակերտ եւ շրջակայքի գյուղերը տանող ճանապարհը: Հաղորտի եւ Կաղարծի գյուղերի ղեկավարները ցանկանում էին հարցը լուծել բանակցությունների միջոցով, սակայն Ղարադաղլուում տեղակայված օմոնական ջոկատները ոչ մի զիջման չէին ուզում գնալ, դեռ ավելին, գիշերային հարձակումներով թալանում էին հարեւան հայաբնակ գյուղերը, գերեվարում բնակիչներին: Նրանք փակել էին նաեւ Կաղարծի եւ Պառավաթումբ գյուղերից դեպի շրջկենտրոն տանող ճանապարհը, եւ բնակիչները շրջանցիկ ճանապարհներով էին հասնում շրջկենտրոն կամ Ստեփանակերտ: Փետրվարի 16-ին հայ ազատամարտիկները գրոհեցին Ղարադաղլուի վրա:

Մարտը շարունակվեց մինչեւ փետրվարի 17-ը: Ազերական օմոնականները 22 զոհ տալուց հետո զիջեցին դիրքերը, հանձնելով մեծ թվով զենք, զինամթերք, վառելիք եւ սնունդ: Ադրբեջանցի 60 զինվորներ գերի հանձնվեցին: Հայ ազատամարտիկների կորուստներն այդ մարտում անհամեմատ ավելի քիչ էին՝ 2 զոհ եւ մի քանի վիրավոր:

ԼԵՒՈՆ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ

Արցախյան օրագիր

Մութալիբովյան նոր դրածոներ

Նախագահ Մութալիբովի հրամանագրով Ղարաբաղի ինքնապաշտպանական խմբերի հրամանատար է նշանակվել ներքգործնախարարի տեղակալ Թահիր Ալիեւը: Շուշիի եւ Գերանբոյի պաշտպանության գործը դրված է ժողովրդական պատգամավոր Ռահիմ Գազիեւի եւ գեներալ-մայոր Ղաշամ Ռզաեւի վրա: Պաշտպանության համակարգման գործով զբաղվելու է պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ, գեներալ-մայոր Շահին Մուսաեւը:

Ոչ մի ռուս զինվոր չկա

Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետության մամուլի ծառայությունը հայտարարություն է արել, որում հերքվում է այն լուրը, թե Ստեփանակերտի գունդը հայերի կողմից մասնակցում է մարտերին: Ուշադրություն է դարձվում Խոջալուի մոտ իբր հայտնաբերված 11 ռուս զինվորների դիակների վերաբերյալ տեղեկությանը: Այս տվյալները, ընդգծվում է հայտարարության մեջ, «պրոպագանդիստական հերթական խաղեր են»:

Զոհեր, ավերածություններ

ԼՂՀ-ի Գերագույն խորհրդի մամուլի կենտրոնի տվյալներով, 1992 թ. առաջին 40 օրերի ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղում զոհվել է 29 եւ վիրավորվել 71 հայ, մեծամասամբ կանայք եւ երեխաներ: Այդ ժամանակահատվածում Ղարաբաղի հայկական քաղաքներն ու գյուղերը հրթիռա-հրետանակոծվել են 108 անգամ: Արձակվել է 2500 արկ եւ հրթիռ: Վնասվել է 500 բնակելի շենք, որոնցից 6-ը ամբողջովին ավերվել է:

Արտածնլիկ վիճակ

Փետրվարի 15-ին երեկոյան Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովը Բաքվում հանդիպել է Սալիբեյլի գյուղի մի խումբ բնակիչների հետ, հաղորդեցին նախագահի մամլո ծառայությունում:

Հանդիպման ընթացքում գյուղացիները պահանջել են հանրապետության ղեկավարությունից վերադարձնել իրենց հարազատ վայրերը եւ վերականգնել տները պետության հաշվին:

Նախագահը հավաստիացրել է, որ Ադրբեջանի իշխանությունները բոլոր ջանքերը կգործադրեն դրա համար:

Փրկեք մեզ հայերից

Ինչպես հաղորդում է «Սնարք»-ը, վկայակոչելով Ադրբեջանական «Թուրան» լրատվական գործակալությանը, Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը մեղադրեց Հայաստանին հելսինկյան գործընթացով վերցրած պարտավորությունները, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի կանոնադրությամբ հաստատված պետությունների նկատմամբ ուժի չկիրառման սկզբունքները եւ ԱՊՀ-ի շրջանակներում ձեռք բերված պայմանավորվածությունները խախտելու համար:

Ադրբեջանի ԱԳՆ-ը համաշխարհային հանրությանը կոչ արեց «հայ ագրեսորների» նկատմամբ միջազգային իրավունքով գործող պատժամիջոցներ կիրառել:

Հայտարարության մեջ ԱԳՆ-ը նախազգուշացնում է, թե հայերի կողմից լայնածավալ ռազմական գործողություններ են ծավալվում Լաչին եւ Շուշի քաղաքները գրավելու համար: Փաստարկի համաձայն, Գորիսի շրջանում կենտրոնացվել է հայկական բանակի 2000 քանակազմով մի գունդ եւ 50 միավոր ռազմական տեխնիկա՝ տանկեր, զրահամեքենաներ եւ ծանր հրետանի:

Հայտարարության մեջ ասվում է նաեւ, թե հայերը վերջին երկու շաբաթվա մեջ գրավել են 10 ադրբեջանական բնակավայր եւ տեղահանել են 20 հազար ադրբեջանցիների:

Մութալիբովին դուրս

Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի մեջլիսը՝ ճակատի բարձրագույն օրենսդիր մարմինը, պահանջեց հանրապետության նախագահ Այազ Մութալիբովի եւ իշխանության բոլոր մարմինների հրաժարականը: Այդ պահանջն ընդունվել է կիրակի օրը, ԱԺՃ-ի մեջլիսի նիստում՝ «Ղարաբաղում ադրբեջանցի բնակչության անվտանգությունը չապահովելու» պատճառով:

digitised by A.R.A.R.@

Այսօր կամա-ակամա հիշում ենք մեր նախնիների իմաստուն դարձվածքները:

Հայաստան աշխարհը արդեն չորրորդ տարին է վարժվել է «մարդասիրական օգնություն» նորաբույս տերմինին, սակայն հարյուրից մեկին է բախտ վիճակվում այդ օգնությունից փշրանք ստանալ:

Ո՞վ չգիտի, որ արտասահմանն այսօր ոչ միայն մեզ, այլև նախկին խորհրդային հանրապետություններից ոչ մեկին ռուբլով ապրանք չի վաճառում: Ուրեմն ինչպես բացատրել այն հանգամանքը, որ մեր չարաբաստիկ սեղանները (այսօր արդեն կրպակները) լցուն են արտասահմանյան ամեն տեսակի թե ուտելիքով, թե խմելիքով, թե նույնիսկ խաղալիքով:

Այդ ո՞ր «գործարար մարդն է», որ կարողանում է դոլարով վաճառվող ապրանքը ռուբլիով գնել և հրամցնել սնկի պես աճող վերավաճառողներին: Իսկ քիչ էին կասկածները մանկական սննդի որտեղից հայտնվելու շուրջը, վերջերս էլ ավելացավ կաթի փոշու առեղծվածը:

Երկու ամիս առաջ առողջապահության նախարարությունը ի լուր աշխարհի հայտարարեց, թե մեծ քանակությամբ կաթի փոշի է ժամանել և ով որ է կհասնի, և մեր ծնված ու ծնունդի սպասող մանուկները կապահովվեն կաթով:

Ուրախացան թե՛ ներկա, թե՛ ապագա մայրերը: Եկավ այն բաղձալի օրը, երբ կանանց կոնսուլտացիաների հրավերով կանայք ներկայացան կաթի կտրոնները ստանալու:

Դարձյալ պիտի հիշենք մեր նախնիների իմաստուն՝ «ով շուտ՝ նա կուտ» խոսքերը:

Ով ճարպիկ էր և շուտ իրեն գցեց կոնսուլտացիա՝ ստացավ 4 կգ, իսկ ով 3-4 օր հապաղեց՝ ստացավ 2 կգ: Եղան կանայք էլ, որ անհասկանալի պատճառներով բոլորովին չստացան:

Եւ ծայր առան մեկնաբանությունները ու բողոքները:

ՋՈՒՐԸ ՉՏԵՍԱԾ՝ ՄԻ ԲՈԲԿԱՆԱՔ

Խմբագրությունը նման բողոք ստացավ Միխիթար Հերացու փողոցի թիվ 18 շենքի բնակիչ, ապագա մայր Նունե Նազարյանից:

Գնացի նրան սպասարկող երկրորդ կլինիկական ծննդատան կանանց կոնսուլտացիայի վարիչ Ջեմմա Հովհաննիսյանի մոտ և խնդրեցի պարզաբանել այդ չարաբաստիկ փոշու բաշխման մեխանիզմը:

«Անցյալ տարի դեկտեմբերի 9-ին Երևանի կանանց կոնսուլտացիաների բոլոր վարիչներին հրավիրեցին քաղաքապետին և մանրամասն բացատրեցին, թե ինչպես պետք է բաժանենք կաթի փոշին, ասաց Հովհաննիսյանը: *Ովքեր ծննդաբերել էին հոկտեմբերի 9-ից հետո, կամ էլ 28 շաբաթականից բարձր հղիություն ունեին, պիտի դեղատներից ըստանային 4 կգ կաթի փոշի: Այդպես էլ վարվեցինք: Սակայն 4 օրից հետո հրաման եղավ՝ չորսի փոխարեն տալ 2-ական կգ: Բնականաբար սկսվեցին դժգոհությունները՝ ինչու մեկին 4 կգ, մյուսին՝ 2: Մենք բոլորին մեկ-մեկ բացատրում էինք, որ այն քանակությունը, որ պիտի հասներ Հայաստան, չի հասել, դրա համար ենք քիչ-քիչ տալիս, որ բոլորին հասնի»:*

Սակայն հետաքրքրական է կոնկրետ փաստը, Նունեի բողոքը: *«Նունեն մեզ մոտ եկավ կտրոն ստանալու հղիության 27 շաբաթում,* պատմում է նրա անմիջական բժշկուհին՝ Թամարան: *Այդ ժամանակ նրան դեռ կաթի փոշի չէր հասնում: Մենք նրան ասացինք՝ երբ գա մեկ շաբաթ հետո, այն կստանա: Սակայն, երբ հունվարի 28-ին նա եկավ, արդեն հրահանգ էինք ստացել դադարեցնել կաթի փոշու բաշխումը, քանի որ նոր մուտք հանրապետություն չէր եղել»:*

«Ես հաշվել եմ, ասում է տիկին Հովհաննիսյանը, *որ մեզ մոտ 188 կին ստացել է չորսական կիլոգրամ, 316-ը՝ երկուական: Իմ հաշվարկներով, միայն մեզ հատկացված կաթի փոշուց դեղատներում մնացել է 70 կգ: Հիմա մենք նորից ցուցակները կվերանայենք, մանկաբարձուհիները կերթան տները, և այն կանայք, որոնք փոշի չեն ստացել, կստանան: Քաղաքապետին հայտնել ենք, որ դեղատներում մեր անվամբ դեռ կաթի փոշի կա»:*

«Ինձ ցավ է պատճառում, որ ոչ ոք չի հետաքրքրվում, թե որտեղից է հայտնվել շուկայում վաճառվող կաթի փոշին, ասում է մանկաբարձուհի տիկին Սիլվան: *Այ, Միխիթար Հերացու փողոցի փոքրիկ շուկայում ամսի 11-ին տեսա դրանից: Երբ վաճառողին հարցրի, թե որտեղի՞ց, «Անող չես, ճամփեդ գնա ու քիթդ մի խոթի ամեն տեղ», կոպիտ նետեց նա: Ինքս 45 ռուբլով գնել եմ այդ փոշիներից, դրանք լցված էին մեր տեղական թղթե տոպրակների մեջ: Ինչ անեի, չորս թոռնիկ ունեմ, կաթ են ուզում»:*

Քայլում էի ու մտածում, թե տոպրակից տոպրակ տեղափոխելը մեծ վարպետություն չի պահանջում: Այ, բժշկի համար մեծ «վարպետություն» է բարդ թվաբանությամբ զբաղվել և ասել, թե կինը 6, թե 7 շաբաթական հղի է:

Նունեի բախտը կաթի փոշու հարցում չբերեց:

Իսկ որ ճարպիկ սպեկուլյանտների բախտը բերել է, դա փաստ է:

Նույն օրը հեռախոսով կապվեցի առողջապահության նախարարի տեղակալ պրն. Դեմիրճյանի հետ, որը կաթի փոշու ծանր բեռը վերցրել էր իր ուսերին: Հարցրեցի, արդյոք ինքը տեղյա՞կ է, թե այդ որտեղից հայթայթված կասկածելի կաթի փոշին է վաճառվում շուկաներում ու փողոցներում: Պատասխանը շատ լակոնիկ էր. *«Ես չգիտեմ, երբ դուք գիտեք նման վաճառողների տեղը, եկեք միասին, միլիցիայի ուղեկցությամբ գնանք ու բռնենք նրանց»:*

Շնորհակալություն հայտնեցի «խելացի» խորհրդի համար ու լսափողը վար դրի:

Ես լրագրող եմ՝ իմ գործը գրելն է: Անեկդոտները պտտվում են առողջապահության նախարարության կաթի փոշու շուրջը: Ինչպես տեսաք, միայն մեկ կոնսուլտացիայից 70 կգ կաթի փոշի դեռ մնացել է դեղատներում, և չգիտեմ ում տան... Ուրեմն նախարարությունն էլ թող բարի լինի արթնացնել ջերմիկ նիրհի մեջ ընկղմված ներքին գործերի իրավասու օղակներին, որպեսզի նրանք վերջապես շարժվեն և պարզեն, թե այդ ճարպիկ չարչիները արտասահմանի բարի կողմերի կողմից մեզ հրամցված օգնությո՞ւնն են այդպես ի տես բոլորի վաճառում, թե՞ իրենք են մեկնել հեռավոր երկրներ և դոլարով բերել այդ բարիքը:

ԼԵՅԼԻ ԴՇԽՈՅԱՆ

«Հայլո՜ւր, Հայլո՜ւր, մինչեւ վերջ»

Այսպես ստորագրեց «Ոզնու» խմբագիր Արամայիս Սահակյանը 40-ից ավելի լրագրողների այդ հայտարարության տակ, որով նրանք իրենց վճռական բողոքն էին հայտնում Հանրապետության իշխանություններին՝ «Հայլուր» միակ այլընտրանքային լրատվական հեռուստածառայության արգելման կապակցությամբ:

«Մենք հանդես չենք գալիս որպես այս կամ այն մամուլի օրգանի կամ գործակալության ներկայացուցիչներ, այլ հայտնելու մեր մասնագիտական համերաշխությունը «Հայլուրի» մեր գործընկերներին, կոչ ենք անում Հայաստանի Հանրապետության նախագահին եւ Գերագույն խորհրդին՝ անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկել ժողովրդավարության ապահովման եւ «Հայլուրի» վերաբացման ուղղությամբ», ասվում է այս հայտարարության մեջ:

Քանի որ նախաձեռնության հեղինակները հիմնականում Գերագույն խորհրդի աշխատանքներին հավատարմագրված լրագրողներն էին, նրանք անարգել կարողացան թափանցել Գերագույն խորհուրդ՝ սույն հայտարարությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին փոխանցելու համար: Հայտարարության ուրիշ օրինակներ փոխանցվեցին Հեռուստառադիոհաղորդումների պետական վարչության պետ Սամվել Գեւորգյանին ու Գերագույն խորհրդի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանին: Դրանից հետո սկսվեց լրագրողների այս միասնական նախաձեռնության ամենահետաքրքիր մասը:

Հավատարմագրված լրագրողները մի փոքրիկ նստացույց կազմակերպեցին Գերագույն խորհրդի նիստերի շենքում: Պատերին փակցված էին մի քանի պաստառներ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Հայ լրագրողները «Հայլուրի» հետ են», «Ո՛չ նոմենկլատուրային բանդիտիզմին: Վանո 88» եւ այլն:

Հասկանալի է, այս կարգախոսը եւ ընդհանրապես ցույցը բուռն ոգեւորություն առաջ բերեց բազմաթիվ ցույցեր տեսած պատգամավորների մոտ: Դավիթ Վարդանյանը ազգային ժողովրդավարներ պատգամավորական խմբի անունից ողջունեց լրագրողներին եւ հայտարարեց, որ միանում են նրանց նախաձեռնությանը: Հայտարարության տակ իրենց ստորագրությունները դրեցին մի քանի լրագրող-պատգամավորներ: Պարույր Հայրիկյանը նստացուցարարներին սուրճ ու թեյ հյուրասիրեց: Միայն Գերագույն խորհրդի քարտուղար Արա Սահակյանն էր, որ սպառնաց կարգապահական խախտման համար բոլորին զրկել իրենց հավատարմագրերից: Խնդրեցինք նրան պարզաբանել «Հայլուր»-ի նկատմամբ իր դիրքորոշումը՝ արդյոք նա կո՞ղմ էր ծրագրի փակմանը: Այս կապակցությամբ Արա Սահակյանն ասաց, որ իր համար մինչեւ վերջ պարզ չէ, թե ինչպե՛ս ստեղծվեց եւ ինչ հիմնավորումով փակվեց «Հայլուր»-ը եւ որոշում ընդունելու համար լրացուցիչ լրատվության կարիք է զգում:

Միգուցե եւ ցույցի հետ անմիջականորեն չէր առնչվում, որ նույն այդ պահին Հրանտ Խաչատրյանի եւ լրատվության հարցերի հանձնաժողովի առաջարկով փորձեցին «Հայլուր»-ի հարցը որպես հրատապ հարց մտցնել օրակարգ: Այս անգամ էլ էր այդ փորձն անհաջող:

Քիչ անց, առանց լրացուցիչ լրատվության, Արա Սահակյանի կարգադրությամբ ոստիկանները պատերի վրայից պոկեցին պաստառները (սպան բավական երկար համոզեց շարքայիններին: Նրանք ընդդիմանում էին. «Ախր նկարում են, է՞»): Պաստառներից մեկի բովանդակությունը հետեւյալն էր. «Ժողովրդավարությունը ձեր կարգախոսն էր, մոռացա՞ք»...

ԱՆՆԱ ԻՍՐԱՅԵԼՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ. Ցեղասպանության ստվեր

Այս վերնագրի տակ ֆրանսիական հայտնի «Le Point» շաբաթաթերթը իր փետրվարի 8-14 համարում երկու ամբողջական էջ է նվիրել Հայաստանին: Հանդեսի թղթակից Օլիվին Վեբերը եղել է Հայաստանում և Արցախում: Հոդվածներից առաջինը Հայաստանում անցյալ տարվանից սկսած սեփականաշնորհման աշխատանքների մասին է: Մյուսը՝ *«Ցեղասպանության ստվերը»* հոդվածը, անդրադառնում է Լեռնային Ղարաբաղի այս տարվա հունվարյան իրադարձություններին, երբ Ադրբեջանը նոր թափով սկսեց հարձակումները աշխարհից կտրված փոքրիկ հայկական հողակտորի վրա: *«Այսօր*

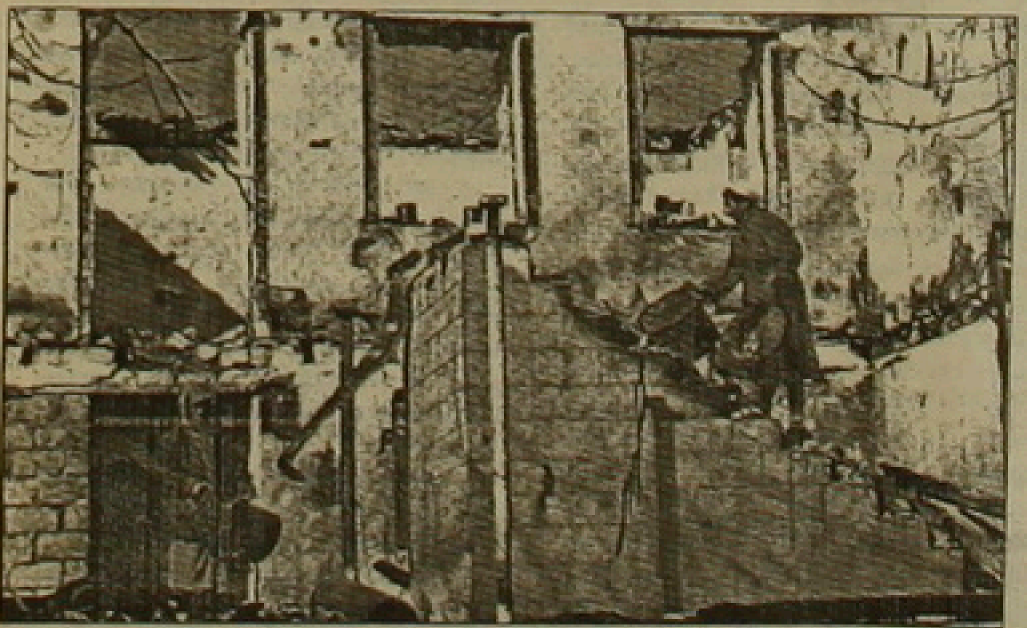

ղարաբաղցիները վախենում են վերջնական հարձակումից, գրում է հանդեսը: *Բրիտանական մի առաքելություն, վերադառնալով Ղարաբաղից, մատնացույց է անում «երկրորդ ցեղասպանության» նախապատրաստական աշխատանքները, հար և նման 1915-ի ցեղասպանությանը: Որոշ մայրաքաղաքներում նշում են Կովկասի երկու թշնամի հարևանների միջև կոնֆլիկտի վտանգավորությունը: Ճակատամարտի դաշտում Ղարաբաղի հայերը առավել քան երբևէ կտրված են աշխարհից»:*

«Ստեփանակերտում, շարունակում է հանդեսը, *որը կղզի է կղզու մեջ, մահը և կյանքը՝ երկուսն էլ գալիս են երկնքից: [illegible] ուղղաթիռ սնունդ ու զենք է հասցնում Լեռնային Ղարաբաղ, և ֆիդայիները կարողանում են քիչումիչ զինամթերք ստանալ, որ հայթայթում են բեյրութահայերը, գյուղերը՝ դեղորայք ու ալյուր»:*

«Կովկասում ծագած այս նոր հրդեհը անհանգստացնում է Մոսկվային և Վաշինգտոնին, գրում է «Le Point»-ը: Այսպես, Ջեյմս Բեյքերը խիստ նախազգուշացում է արել Ադրբեջանի ղեկավար Այազ Մութալիբովին: ԵԱՀԽ-ը որոշել է պատվիրակություն ուղարկել Ղարաբաղ՝ տեղում քննելու իրավիճակը, իսկ Կրեմլը հրավիրել է ազերիների ղեկավարին և նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանին Մոսկվա՝ բանակցությունների սեղանի շուրջ քննարկելու Ղարաբաղի ճակատագիրը: Սակայն ազգամիջյան խորխորատն այնքան է մեծացել, որ պաշարյալների աչքին ցանկացած համաձայնություն խաբուս է թվում»:

«Երկու ժողովուրդ փոթորիկ են բարձրացրել այս փոքրիկ հողակտորի վրա: Երբ հրդեհը շարունակվի, պատերազմը հավերժական կդառնա», ավարտում է հոդվածագիրը: ■

Խաչիկ Ստամբոլցյանը Բոստոնում հանգանակություն է ձեռնարկել

Մեր թղթակից Սարգիս Գավլաքյանը Բոստոնից հաղորդում է, թե փետրվարի 10-ին Ամերիկահայ գրադարան-թանգարանում տեղի է ունեցել բոստոնահայության հանդիպումը ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր և «Գթություն» բարեգործական միության հիմնադիր-նախագահ Խաչիկ Ստամբոլցյանի հետ:

Ստամբոլցյանը, որ վերջին երկու շաբաթների ընթացքում գտնվում էր Մ. Նահանգներում, ներկայացրել է Հայաստանի տնտեսական ծանր իրավիճակը, ցուրտը, էներգետիկ ճգնաժամի պատճառով չաշխատող ձեռնարկությունները, աղետի գոտին, որ *«վերակառուցվել է ընդամենը 20 տոկոսով»*, Արցախը, որ 4 տարուց ի վեր ենթակա է շրջափակման և որի մայրաքաղաքը ապրում է ամենածանր վիճակում, ջրամբարը պայթեցված է, հիվանդանոցներն անգամ ռմբակոծվում են և սով կա:

Որպես պայծառ կողմ Խ. Ստամբոլցյանը նշել է այն փաստը, որ *«Հայաստանը նախկին Խ. Միության ամենախաղաղ գոտին է»*: Ըստ բանախոսի, Հայաստանն իր ներքին կայունությամբ պարտական է իր ղեկավարության անկեղծությանը: *«Մենք ժողովրդին ոչ մի լավ բան չենք խոստացել,* ասել է նա: *Մենք ասացինք՝ աշխարհը մեզ միշտ խաբել է, եկեք հույս չդնենք ոչ ոքի վրա: Երբ մեզ օգնեն՝ շնորհակալություն, երբ ոչ՝ մենք ենք ու Տեր Աստվածը»:* Այնուհետև, Վարդանանց պատերազմն ու Սարդարապատի ճակատամարտը հիշելուց հետո, նա հաստատել է. *«Այդ երկու դեպքերում էլ մենք հաղթեցինք, որովհետև ապավինեցինք ինքներս մեզ ու մեր Աստծուն»:*

Բազմաթիվ անգամ Աստծու անունը տեղի-անտեղի վկայակոչելուց հետո, պրն. Ստամբոլցյանն արել է մի այսպիսի հայտարարություն. *«Կգա ժամանակ, երբ պատմաբանները կուսումնասիրեն այսօրվա*

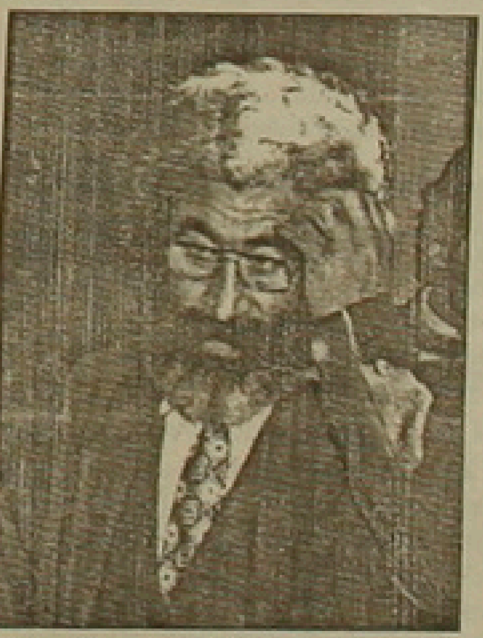

խճճված, կնճռոտված իրադարձությունները և կզարմանան, թե ինչպես մի փոքրիկ Ղարաբաղ այնպիսի մի շարժում սկսեց, որ Բեռլինի պատը փուլ եկավ»... Ոչ ավել, ոչ պակաս:

«Գթության» նախագահը անդրադարձել է Արցախին հացով ապահովելու դժվարություններին: *«Մենք Հայաստանում հաց ունենք, սակայն չենք կարող այն տեղ հասցնել շրջափակման պատճառով»,* ասել է նա և ավելացրել. *«Այն տեղ հասցնելու միակ միջոցն ուղղաթիռն է: Սակայն մի ժամանակ, երբ փորձում էինք գնել քսան տոննա տարողությամբ ուղղաթիռ, Մոսկվան միշտ խանգարում էր մեզ: Երբ այսօր հեռախոսով կապվեցի Հայաստանի հետ, ինձ ասացին, որ ստեղծվել է այն գնելու հնարավորություն, բայց ո՛չ ռուբլով, այլ միայն դոլարով: Երբ մենք ունենանք 20 տոննա տարողությամբ ուղղաթիռ, կկարողանանք Ղարաբաղին սննդամթերք հասցնել»:*

Վերջում Խ. Ստամբոլցյանը խոսել է «Գթություն» բարեգործական միության ծավալած գործունեության մասին, որից հետո դահլիճում հավաքվածները սկսել են ինքնաբուխ հանգանակություն 20 տոննանոց ուղղաթիռի գնման համար: Հանգանակվել է 16 հազար դոլար: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ոչ շատ վաղուց ՌԱԿ-ն ու ՀՀՇ-ն փոխադարձ զորակցության հայտարարություններ փոխանակեցին: ՀՀՇ 3-րդ համագումարում նրանց փոխհարաբերությունները որակվեցին որպես «երջանիկ համագործակցության մի օրինակ»: Այնուամենայնիվ, ոչ կուսակցական, այլ հասարակ մահկանացուներին սահմանված չէ իմանալ, ր[illegible]ություններից դուրս այդ համագործակցությունն ի՞նչ ձեւեր [illegible], ո՞ր ոլորտներն ընդգրկեց եւ արդյոք այդքան երջանի՞կ էր...

Ինչեւէ, ոչ շատ անց, կամաց-կամաց ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբի ներկայացուցիչները սկսեցին հարցերով նեղել իրենց աջակցության խոսք կարիքն զգացող նույն կազմակերպության իշխանավորներին: Դրանից բացի, ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբի անդամները սկսեցին միանալ խորհրդարանական ընդդիմության որոշ հայտարարություններին: Պատգամավորական խմբի մի անդամ արդեն հենց ՀՀՇ-ի պաշտոնաթերթում հայտարարեց, թե ՀՀՇ-ն մենիշխանության է ձգտում: Ի վերջո, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի՝ ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբի հետ հանդիպումների հաշվետվությունների զուսպ ու ժլատ արտահայտություններից ենթատեքստերից էլ կարելի էր կռահել, որ ՀՀՇ-ի ու ՀՌԱԿ-ի համատեղ երջանկության ժամանակներն անցել են...

Անհրաժեշտ է նշել նաեւ, որ ՀՀՇ-ն այս կապակցությամբ ոչ ուղղակի, ոչ անուղղակի որեւէ հայտարարություն չի արել: Բայց, ըստ միջանցքներում պտտվող խոսակցությունների, հարաբերությունների սառման պատճառը ՀՌԱԿ-ի ներկայացուցիչների չբավարարված ակնկալիքներն ու սպասելիքներն են: Իսկ ինչպես որեւէ այլ կուսակցություն, այնպես էլ ՀՌԱԿ-ը չկարողացավ սեփական գոնե մի թեկնածու անցկացնել Գերագույն խորհուրդ: Իշխանության բարձրագույն օղակներում նախագահի անվանակումներում էլ են բացակայում ՀՌԱԿ-ի ներկայացուցիչների անունները...

Վերջիվերջո, որոշեցինք այս ամենի պատճառը պարզել՝ դաշնակիցների (երեւի արդեն երբեմնի) ներկայացուցիչներին դիմելով: Ուրեմն, ի՞նչ սեւ կատու է անցել ՀՀՇ-ի եւ ՀՌԱԿ-ի միջով:

Ի՞նչ սեւ կատու է անցել ՀՀՇ-ի եւ ՌԱԿ-ի միջով

ԱՆՆԱ ԽՈՒՐԱՅԵԼՅԱՆ

ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ.- ՀՌԱԿ հանրապետական վարչության անդամ

Դժվար է խոսել մի կազմակերպության մասին, այս դեպքում Հայոց Համազգային շարժման, որը դեռեւս չի կայացել որպես այդպիսին՝ որպես որոշակի գաղափարախոսություն եւ կառույց ունեցող կազմակերպություն: Առավել դժվար է խոսել նման կազմակերպության հետ ամուր, հուսալի հարաբերություններ ունենալու մասին, երբ, ասենք, այսօրվա խոսակիցդ վաղը կարող է դառնալ ամենաանզիջում հակաՀՀՇ-ական...

Դեռ 1990 թվականին ՀՀՇ-ի 2-րդ համագումարի ամբիոնից ես հույս եմ հայտնել, որ Շարժումն ի վերջո կդառնա կուսակցություն, եւ ՌԱԿ-ը 70 տարի հետո վերջապես կունենա ոչ-սոցիալիստ մի դաշնակից: Հայտնի է, որ այնուհետեւ ՌԱԿ-ի եւ ՀՀՇ-ի միջեւ փոխանակվեցին զորակցության եւ համագործակցության արտահայտություններ մամուլում: ՌԱԿ-ին ոգեւորել էր այն, որ առավելապես ՀՀՇ-ի գլխավորությամբ Հայաստանն ընտրել էր անկախության հանգիստ, սահմանադրական գործընթաց: Մեր երկրում իրականացվել էր հողի սեփականաշնորհումը՝ դուռն ամրորեն փակելով նախկին վարչակարգի վերադարձի առաջ: Խոստանում եւ ձգտում էին ստեղծել իրավական, ժողովրդավարական պետություն ու բազմակուսակցական խորհրդարան:

Այնուհետեւ, ՀՌԱԿ-ի եւ ՀՀՇ-ի միջեւ ստեղծվեցին համագործակցության գոտիներ, ինչպես՝ Անկախության հանրաքվեի, տնտեսական բարեփոխման համատեղ ծրագրի եւ հանրապետության նախագահի ընտրությունների անցկացումը: Սակայն, հակառակ մեր անկեղծ փափագին, այդ համագործակցությունը մնաց անկատար, ինչ-ինչ պատճառներով չշարունակվեց...

Անշուշտ, ինչպես պաշտոնապես հայտարարվել է, ՀՌԱԿ-ը պատրաստ է համագործակցության եզրեր գտնել ցանկացած կուսակցության հետ, պայմանով, որ այդ համագործակցության արդյունքում լինի երկրի, ժողովրդի, պետության շահը: Հետեւաբար, մենք հետագայում կարող ենք ՀՀՇ-ի հետ համագործակցության ամուր գետին ստեղծել, պայմանով, որ ՀՀՇ-ն կայուն եւ հստակ դեմք եւ կառույց ունենա, եւ ամենագլխավորը՝ գիտակցի, որ պետություն կառուցելը ոչ թե պաշտոնների եւ աթոռների բաշխում է նշանակում, այլ հավաքական պատասխանատվություն:

Ներկայումս մեր երկու կազմակերպությունների միջեւ տիրում է հարաբերությունների պաղություն:

ԷԴՈՒԱՐԴ ԵԳՈՐՅԱՆ.- ՀՀՇ վարչության անդամ

Նկատած կլինեք, որ մենք շատ տեղ չենք հատկացնում կուսակցությունների հետ հարաբերությունների ճշտմանը: Խորհրդարանի աշխատանքներից կարող է կեղծ տպավորություն ստեղծվել, իբր սուր պայքար է ընթանում ՀՀՇ-ի եւ կուսակցությունների միջեւ: Բայց իրականում դա հիմնականում խորհրդարանային երեւույթ է եւ չի արտահայտում գոյություն ունեցող իրավիճակը: Հասարակության մեջ սոցիալ-տնտեսական սուր լարվածություն կա՝ կապված տնտեսական ծանր իրավիճակի եւ սոցիալական որոշ անընդունելի երեւույթների հետ, որոնց հաղթահարման ժողովրդավարական ուղիների տենդագին որոնումներ են կատարվում: Իսկ խորհրդարանական պայքարը հիմնականում քաղաքական բնույթի է: Ճիշտ է, վերջերս փորձեր են արվում քաղաքական պայքարին տալ նաեւ սոցիալական երանգներ, սակայն նրանց սոցիալ-տնտեսական բնույթի այլընտրանքային առաջարկներն, իմ կարծիքով, մակերեսային են կամ պոպուլիստական: Ըստ էության, ծանրագույն պայքար է ընթանում ՀՀՇ-ի եւ անձնական շահեր հետապնդող խմբավորումների միջեւ, որոնք, կարելի է ասել, սոցիալական խավ են կազմում: Իհարկե, կուսակցություններն ավելի շատ են խոսում երեւան ու մամուլը լցված է դրանով, իսկ վերոհիշյալ պայքարն անաղմուկ է ընթանում եւ ավելի խորքային է: Այդ սոցիալական խավերը բամբասանքների միջոցով հաճախ փորձում են վարկաբեկել ՀՀՇ-ի հայտնի ներկայացուցիչներին, որպեսզի ՀՀՇ-ին զրկեն գաղափարական սկզբունքային կազմակերպության համբավից ու դրանով մեծացնեն իրենց հաղթանակի հնարավորությունը: Նրանք հաճախ այդ պայքարին կուսակցական երանգներ են տալիս՝ իրենց իրական ձգտումները քողարկելու համար: ՀՀՇ-ի պարտությունն այդ պայքարում Հայաստանը կվերածի լիովին մաֆիոզական հանրապետության: Որեւէ քաղաքական կուսակցության հաղթանակը, համոզված եմ, բացառված է, թեկուզ այն պատճառով, որ նրանք չեն եղել 1988-91 թթ. քաղաքական ծանր գործընթացների կրողները եւ, ըստ էության, չունեն այլընտրանքային ու իրատեսական ծրագիր:

Գտնում եմ, որ այդ պատճառով ՀՀՇ-ն չպետք է շատ տարվի կուսակցությունների հետ պայքարով, հարաբերությունների ճշտմամբ, չնայած նրանց գործելակերպը երբեմն պարարտ հող է ստեղծում վերոհիշյալ խմբավորումների գործունեության համար:

Կարծես թե բացատրեցի, թե ինչու ՀՀՇ-ՀՌԱԿ փոխհարաբերությունների մեկնաբանությամբ այժմ չեմ զբաղվի: Համոզված եմ՝ ապագայում թե՛ այս, թե՛ այլ հարաբերությունները լուսաբանելու հնարավորություններ կունենանք:

Ըստ էության, երկու կազմակերպությունների ներկայացուցիչներն էլ ավել կամ պակաս չափով խուսափեցին ուղղակի պատասխանից: Միգուցե այդպես ավելի ճիշտ է ու խոհեմ: Հարկ չկա, որ կուսակցական առկա գզվռոցին կռվողների եւս մի զույգ ավելանա...

Սեփականաշնորհման ստրատեգիայի մասին

Արեւմտյան մեկնաբանների կարծիքով, Թուրքիան սուր հետաքրքրություն է ցուցաբերում Անդրկովկասի նկատմամբ: Դա մի կողմից արտահայտվեց Ադրբեջանի շուտափույթ ճանաչմամբ, չնայած վերջինս չի կատարում «Բուշի հինգ սկզբունքները», որոնք ընդունվել են ԱՄՆ-ի եւ ԵՏԽ-ի կողմից, որպես նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների ճանաչման պայման: Մյուս կողմից, այդ հետաքրքրությունն արտահայտվում է Գամսախուրդիայի կառավարությանը հատկացրած 400 միլիոն դոլլարի վարկով (վրացական թերթերը պնդում են, որ պայմանավորվածություն կա այդ թիվը եռապատկելու վերաբերյալ):

Անհրաժեշտ է նշել, որ նույնիսկ 400 միլիոն դոլլարը լիովին կբավականացներ Վրաստանը Թուրքիայի վերածելու համար: Ըստ երեւույթին, այդ ծրագրերը պակաս դեր չխաղացին Վրաստանի դեպքերում, որոնք հասցրին Գամսախուրդիայի տապալմանը:

Այս փաստերն արդեն բավական են եզրակացնելու համար, որ Թուրքիան որոշակի ծրագրեր է մշակում նաեւ Հայաստանի կապակցությամբ եւ դրանց իրագործման համար հիանալի հնարավորություններ ստանում՝ կապված Հայաստանում մոտալուտ սեփականաշնորհման հետ:

Մեր կոպիտ հաշվարկներով, Հայաստանի պետական ունեցվածքը կարող է գնահատվել 15-20 միլիարդ ռուբլի, որն այսօրվա կուրսով կազմում է մոտ 100 միլիոն դոլլար:

Թուրքիայի համար 100 միլիոն դոլլարը չնչին գումար է: Ուստի ոչ մի կերպ չի կարելի թույլ տալ, թեկուզ դրածոների միջոցով, Հայաստանի պետական ունեցվածքի մեծ մասի վաճառքը: Վրաստանի օրինակը ցույց է տալիս, որ թուրքերն այդ նպատակով կհատկացնեն 10 անգամ ավելի:

Այդ պատճառով, անկախ այն բանից, թե սեփականաշնորհման ինչպիսի նախագիծ կընդունվի Հայաստանում, այն պետք է սկզբունքորեն, ինքնաբերաբար թույլ չտա այդպիսի տարբերակ:

Սեփականաշնորհման հիմնական նպատակն արդյունավետ տնտեսավարման իրական նախադրյալների ստեղծումն է: Այստեղից հետեւում է, որ սեփականաշնորհված ունեցվածքի զգալի մասը կընկնի ստվերային, հանցագործ խմբավորումների ձեռքը, որոնք այսօր միակ նյութական մեծ կուտակումներ ունեցող խավն են: Սա անպայման կհանգեցնի այնպիսի իրավիճակի, որտեղ անհնարին են դառնում տնտեսավարման օրինական եղանակները, գները կամայականորեն ուռճացվում են, ինչն արդեն տեղի է ունենում «կոլտնտեսային» շուկաներում, մի խոսքով, ստեղծվում է ոչ թե զարգացած, այլ՝ «խուժան» շուկա:

Սրան կարող է հետեւել լճացումը եւ ամենասարսափելին՝ ժողովրդի մեծ մասի աղքատացումը: Նշենք, որ այդպիսի իրավիճակը միջազգային ֆինանսական հաստատությունների կողմից համարվում է «անբարենպաստ» արտասահմանյան ներդրումների համար: Նշանակում է, մոտալուտ սեփականաշնորհումը պետք է սկզբունքայնորեն խուսափի դեպքերի ընթացքի նման տարբերակից:

Վերջին տվյալների համաձայն, Հայաստանում առկա է արտաքին առեւտրի կործանարար դեֆիցիտը. ներմուծվում է 680 միլիոն ռուբլի, արտահանվում՝ 60 միլիոն:

Եթե ամենակարճ ժամկետներում միջոցներ ձեռք չառնվեն, հանրապետությունը կկանգնի բավականին տհաճ իրողության առջեւ:

Իրավիճակն ուղղելու ճանապարհներ կան, եւ կարծում ենք, այդ հարցը պիտի լինի Հայաստանի տնտեսական քաղաքականության առանցքը:

ՅՈՒՐԻ եւ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆՆԵՐ

ԱՐՑԱԽՅԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԵՌԱՆԿԱՐԸ

ԿԱՐԾԻՔ

Լեռնային Ղարաբաղում ծավալված մարտական գործողությունների նոր փուլը ցույց է տալիս, որ Ղարաբաղի հայ բնակչությունն ու ազատամարտիկների ջոկատներն ի վիճակի են պաշտպանելու նորաստեղծ հանրապետությունն ադրբեջանական ոտնձգություններից: Սակայն ռազմական բոլոր գործողություններն ի վերջո պետք է հանգեն տրամաբանական քաղաքական հանգուցալուծման: Եթե ռազմի դաշտում ձեռք բերված հաջողությունների հիմքի վրա ժամանակին չի կառուցվում քաղաքական վերնաշենքը, ապա այդ ձեռքբերումները նվազագույնի են հասնում:

Ռազմական ճանապարհով Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում ադրբեջանական գործոնի թուլացումը, իսկ հնարավորության դեպքում նաեւ խիստ նվազեցումը վերջնական հաղթանակի չի հանգեցնի, երբ դրանց զուգահեռ չիրականացվի այդ տարածքի բնակեցումը հայ բնակչությամբ:

Հայաստանից մեկնող ազատամարտիկները Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետության բնակիչներ չեն եւ չեն դառնալու: Եւ քանի դեռ այնտեղ չի իրականացվում հայ ազգաբնակչության լայնածավալ բնակեցումը, ադրբեջանական կողմը չի կորցնի Ղարաբաղին տիրանալու հույսը: Միայն այն օրը, երբ հանրապետության պաշտպանությունը իրականացնեն մշտական բնակություն հաստատած մարտիկները եւ նրանց ընտանիքները, Ղարաբաղի հայ բնակչությունը կրկնապատկվի, եւ Ղարաբաղում ձեւավորվեն կայուն տնտեսական հզորություններ, հայկական կողմը կարող է լրջորեն խոսել երկրորդ հայկական պետականության մասին, իսկ Ադրբեջանը հիմնականում կհամակերպվի ստեղծված իրականության հետ եւ անընդհատ ռազմական գործողությունների տակտիկայից կանցնի քաղաքական ուղիների որոնմանը:

Հայ ազգաբնակչության զանգվածային վերադարձը Հայաստան կամ Լեռնային Ղարաբաղ դժվար խնդիր է, այն կարող է իրականացվել միայն մեր ժողովրդի բոլոր ուժերի գերլարման շնորհիվ: Դրա նախապայմաններն են՝ ազգային վերածննդի գաղափարը, ֆինանսատնտեսական աջակցությունը, ներքին ռեֆորմացիան Հայաստանում եւ համապատասխան արձագանքը Լեռնային Ղարաբաղում:

Հայրենիք վերադառնալու անհրաժեշտության ազգային գաղափարը կոչված է լուծելու երկու կարեւորագույն խնդիր՝ առավելագույնս հայաբնակ դարձնել հայկական պետությունների տարածքները եւ կասեցնել նախ եւ առաջ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններում բնակվող հայերի ուծացումը եւ ազգային ինքնագիտակցության կորուստը: Այս դեպքում պետք է հաշվի առնել, որ միջինասիական հանրապետություններում եւ Ռուսաստանում բնակվող հայության մի զգալի հատվածը իր արմատներով Լեռնային Ղարաբաղից է, եւ նրանք են, որ պետք է բնակեցնեն ազատագրվող Ղարաբաղը:

Ինքնին հասկանալի է, որ հայրենադարձության նոր ալիքը լոկ խանդավառության վրա կազմակերպել հնարավոր չէ: Նախ մեր հասարակությունը պետք է ձերբազատվի լեզվական, կենցաղային կամ կրոնական տարբերությունների բարդույթից: Հակառակ դեպքում մեր հազարավոր հայրենակիցները Սումգայիթի, Կիրովաբադի եւ Բաքվի գաղթականների նման կհայտնվեն Արեւմուտքում կամ այլուր: Երկրորդ՝ համայն հայության հայրենիքը դառնալու համար Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի քաղաքական վարչակարգն ու օրենսդրությունը պետք է համապատասխանեն ժողովրդավարության եւ ազատության անհրաժեշտ բոլոր նորմերին, ինչը իսկապես հնարավորություն կտա ընդունելու տարբեր հասարակություններում ձեւավորված եւ տարբեր արժեքներ կրող հայազգիների: Եւ վերջապես, բնակչության զանգվածային ներհոսքին պետք է զուգորդի անհրաժեշտ տնտեսական հզորությունների ստեղծումը, առանց որի անհնար է հայրենադարձների արմատավորումը Հայաստանի ու Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում:

Ի վիճակի՞ է, արդյոք, սփյուռքահայությունը կրել այն ֆինանսատնտեսական ծախսերը, որոնք անհրաժեշտ են այս ձեռնարկման հաջողությունն ապահովելու համար: Այո՛, երբ միջկուսակցական հակամարտության եւ հայրենասիրության մեջ միմյանց գերազանցելու մրցավազքի փոխարեն բոլոր ուժերն ու միջոցները ծառայեցնեն ազգային օջախների հարատեւության ապահովմանը: Երբ վերջապես հաղթահարվի երկարատեւ օտարերկրյա տիրապետությունից ծագած ինքնապահովության բարդույթը եւ գիտակցվի, որ համայն հայության անվտանգության միակ երաշխիքը բարգավաճող եւ քաղաքականապես անվտանգ հայրենիքն է:

Կկարողանա՞ն, արդյոք, նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետությունն ու Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետությունը կազմակերպել եւ ոգեշնչել նոր հայրենադարձություն, ստեղծել անհրաժեշտ օրենսդրական հիմքերն ու հասարակական հարաբերությունների այն մթնոլորտը, որը կդյուրացնի հայազգիների ադապտացիան իրենց պատմական հայրենիքում:

Ղարաբաղում եւ հատկապես Հայաստանում պետք է հաշվի առնել, որ ներքին կյանքում ժողովրդավարական ազատությունների սահմանափակման ցանկացած փորձ կամ ամբողջատիրության ամենաթույլ ազդակներն իսկ կործանարար կլինեն նրանց համար եւ կխափանեն հայրենադարձության կազմակերպման բոլոր հույսերը: Միայն ռեֆորմացված, ասիական եւ կոմունիստական անցյալից ժառանգած բարդույթներից ձերբազատված ազատ հասարակությունը կարող է գրավել աշխարհով մեկ սփռված հայությանը եւ դառնալ նրա վերջին եւ միակ հանգրվանը:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Անկարան նախազգուշացնում է Վաշինգտոնին Հայաստանի եւ Հայ դատի առթիվ

Սուլեյման Դեմիրելի պաշտոնական այցը ԱՄՆ

Թուրքիայի վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը փետրվարի 10-15 պաշտոնական այցով գտնվում էր ԱՄՆ-ում: Նրա այցին մասնակցում էին տիկին Նազմիյե Դեմիրելը, պետական նախարարներ Ջավիթ Չաղլարն ու Գյուրբերք Էրգենեքոնը, արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինը եւ պաշտոնական այլ անձիք: Փետրվարի 11-ին Սպիտակ տանը Դեմիրելին ընդունեց նախագահ Ջորջ Բուշը, այնուհետեւ Թուրքիայի վարչապետը հանդիպումներ ունեցավ ամերիկյան բանակի գլխավոր շտաբի պետի եւ ԿՀՎ-ի նախագահի հետ: Փետրվարի 13-ին Դեմիրելը Վաշինգտոնից մեկնեց Նյու Յորք, որտեղ մասնակցեց Թուրք-ամերիկյան բարեկամության միության կազմակերպած հավաքին, հեռուստազրույց ունեցավ CNN-ի հետ, այցելեց «Վաշինգտոն պոստ» թերթի ու «Թայմ» հանդեսի խմբագրություններ, փետրվարի 14-ին հանդիպեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի հետ:

Փետրվարի 15-ին Դեմիրելը մեկնեց Ֆիլադելֆիա՝ մասնակցելու Էյզենհաուերի Ֆոնդի կողմից իր պատվին կազմակերպված հանդիսավոր ճաշին: ԱՄՆ-ի 50-ական թվականների նախագահ Էյզենհաուերի մի խումբ ընկերների կողմից ստեղծված Ֆոնդը Դեմիրելին պարգեւատրեց «Առաջնորդի ու ծառայության» շքանշանով, որը նա անձամբ ստացավ այդ Ֆոնդի նախագահության անդամ Էյզենհաուերի որդու՝ Դենիս Էյզենհաուերից: Շքանշանի ընդունման առթիվ Դեմիրելին ուղերձով շնորհավորեցին Ջորջ Բուշը եւ ԱՄՆ-ի նախկին նախագահ Ջերալդ Ֆորդը: Նշենք, որ սա Ֆոնդի պատմության մեջ առաջին դեպքն է, որեւէ օտարերկրացի արժանանում է մինչ այդ 5 անգամ միմիայն ամերիկացի գործիչներին հանձնված շքանշանին:

Նկատի ունենալով Վաշինգտոնի դերն ու նշանակությունը Անկարայի քաղաքականության մեջ, միանգամայն պարզ կդառնա Դեմիրելի այցի կարեւորությունը Թուրքիայի, ինչպես նաեւ ԱՄՆ-ի համար: Պատահական չէ, որ այցը վաղուց արդեն դարձել էր թուրքական մամուլի քննարկումների հիմնական առարկան: Դրա նախօրյակին թուրքական թերթերը նշում էին, թե թուրք-ամերիկյան բանակցությունները Վաշինգտոնում գլխավորապես ընթանալու են տարածաշրջանում Թուրքիայի նոր դերի, Սադդամի վարչակարգի նկատմամբ համատեղ վերաբերմունքի, խորհրդային թուրքալեզու հանրապետությունների հանդեպ ընդհանուր քաղաքականության, Բալկանների իրադրության, PKK-ի ահաբեկչության դեմ պայքարի եւ դրա հետ կապված Սիրիայի դիրքորոշման ու Կիպրոսի հարցերի շուրջ: Թերթերի տվյալներով, լրջորեն քննարկվելու էին նաեւ թուրք-ամերիկյան ռազմավարական հետագա համագործակցության խնդիրները: Ինչպես հայտնի է, 1991 թվականի գարնանը նախագահ Թուրգութ Օզալի՝ Մ. Նահանգներ կատարած այցի ժամանակ պաշտոնապես հայտարարվել էր «թուրք-ամերիկյան համատեղ ստրատեգիական ծրագրի» մշակման մասին: Սակայն Դեմիրելը իշխանության գլուխ անցնելուց հետո հերքել էր, թե «նման բան գոյություն չունի»: Արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինն իր հերթին նշել էր, թե «նորընտիր կառավարությունը ոչ դրական մոտեցում է ցուցաբերում Թուրգութ Օզալի անձնական նախաձեռնության արդյունքը հանդիսացող համատեղ ստրատեգիական ծրագրի հանդեպ»: Ահա այցի նախօրյակի «Հյուրրիեթ»-ը, մի անգամ եւս անդրադառնալով այդ հարցին, վկայակոչեց պաշտոնական անձանց եւ գրեց. *«Թուրք-ամերիկյան համագործակցությունը ստրատեգիայի բնագավառում շարունակվում է: Օրակարգում է մնում նաեւ այդ ուղղությամբ մշակվող ծրագիրը, պարզապես փոխվում է դրա անունը»:*

Թեեւ այցի նախօրյակին թուրքական թերթերում լույս տեսած նյութերում լռությամբ էր մատնվում, սակայն Դեմիրելի հայտարարությունները գալիս են հաստատելու, որ թուրք-ամերիկյան բանակցություններում զգալի տեղ են գրավել հայ-ադրբեջանական առճակատման, Հայաստանի, Հայ դատի հետ կապված ամերիկահայերի հետագա գործունեության խնդիրներն ու իսլամական արմատականության հետագա ծավալման հնարավորությունների առնչությամբ Վաշինգտոնի վարչակարգի մտահոգությունները, հատկապես Ալժիրում տեղի ունեցած վերջին իրադարձությունների լույսի տակ: Բուշի հետ կայացած հանդիպումից հետո մամուլի ասուլիսում Դեմիրելը մի անգամ եւս հանդես եկավ հայ-ադրբեջանական կոնֆլիկտում միջնորդի դեր ստանձնելու Թուրքիայի պատրաստակամության մասին հայտարարություններով եւ կոնֆլիկտի հետագա սրման առթիվ արտահայտեց իր մտահոգությունը: Այդ հարցին նա անդրադարձավ նաեւ Նյու Յորքում, Թուրք-ամերիկյան բարեկամության միության հավաքի ժամանակ, մասնավորապես նշելով հետեւյալը. *«Այս տարի ԱՄՆ-ում անցկացվելու են նախագահական ընտրություններ: Հանդիպումներում մենք արտահայտեցինք մեր մտահոգությունը՝ ընտրությունների հետ կապված ամերիկահայերի հնարավոր ակտիվացման առնչությամբ: Երբ ընտրությունների շահերից ելնելով հայերին իրենց պահանջների մեջ ընդառաջեն, այլ կերպ ասած՝ նրանց երես տան, ապա իրավիճակը դրանով շատ ավելի կբարդանա, եւ պատերազմը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ կդառնա անխուսափելի»:*

CNN-ին տված հարցազրույցում Դեմիրելը, հիմնականում արծարծելով Թուրքիայում ժողովրդավարության հետագա զարգացման, քրդական, իրաքյան վարչակարգի, նախկին ԽՍՀՄ թուրքալեզու հանրապետությունների, ինչպես նաեւ այդ հանրապետություններում Իրանի ազդեցության հնարավորության հետ կապված հարցերը, մասնավորապես ասաց, թե Թուրքիան հետամուտ է լինելու ժողովրդավարության հետագա զարգացմանը երկրում: Միաժամանակ նա խոսեց սահմանադրության փոփոխման անհրաժեշտության մասին, պատճառաբանելով, թե գործող սահմանադրությունը 1980 թվականին իշխանության գլուխ եկած զինվորական վարչակարգի կողմից է ստեղծվել: Պատասխանելով թղթակցի այն հարցին, թե *«ի՞նչ է մտածում քրդական ինքնավարության մասին»*, նա ասաց. *«Դա բացառվում է: Ինքնավարությունը նշանակում է վերջ տալ Թուրքիայի տարածքային ամբողջականությանը: Առհասարակ ազգային փոքրամասնության հարց Թուրքիայում գոյություն չունի: Նրանք, ովքեր իրենց քուրդ են անվանում, մեր քաղաքացիներն են»:* Իսկ ինչ վերաբերում է նախկին ԽՍՀՄ թուրքալեզու հանրապետություններին, ապա Դեմիրելը պատրաստակամություն հայտնեց համագործակցել ԱՄՆ-ի, Եվրոպայի երկրների եւ Ճապոնիայի հետ՝ նրանց օգնելու հարցում եւ նշեց. *«Թուրքիան այդ հանրապետությունների համար գրավիչ մոդել է, չեմ կարծում, որ նրանք հետեւեն իսլամական արմատականության Իրանի օրինակին»:*

Փետրվարի 15-ին, Անկարա վերադառնալու ճանապարհին, ինքնաթիռում Սուլեյման Դեմիրելը շրջապատված էր գլխավորապես թուրքական մամուլի ներկայացուցիչներով: Նրանց առաջ մեկ անգամ եւս ելույթ ունենալով, Դեմիրելը վերստին շոշափեց Հայաստանի հարցը. *«Հանդիպումներից իմ ստացած տպավորությունն այն է, որ ԱՄՆ-ի ղեկավարությունն այսուհետեւ ամեն կերպ ջանալու է չբարձրացնել Թուրքիայի համար մտահոգության պատճառ հանդիսացող որեւէ հարց, ասաց նա: Վաշինգտոնում մենք քննարկեցինք Կիպրոսի խնդիրը, դրա հետ կապված հանդիպեցինք նաեւ Բուտրոս Ղալիի հետ: Գոհունակությամբ նկատեցի թուրքական զինված ուժերն արդիականացնելու ամերիկյան վարչակարգի պատրաստակամությունը: Անշուշտ, հանդիպումներում օրակարգ էր մտել Իրաքի հարցը: Ամերիկայում իշխում է այն կարծիքը, թե Սադդամի իշխանության գլուխ մնալու պարագայում Իրաքը առաջիկա մեկ-երկու տարում կտիրանա միջուկային զենքին: Ես, շարադրելով իմ տեսակետը, նշեցի, որ զինված միջամտության ճանապարհով Սադդամի տապալումն ինքնին կլինի չափազանց մեծ սխալ: Մ. Նահանգները դեմ են Հյուսիսային Իրաքում քրդական պետականության ստեղծմանը, դեմ են նաեւ Իրաքի մասնատմանը: Նրանց հայտնի է նաեւ Թուրքիայի չափազանց զգայուն վերաբերմունքը PKK-ի հարցում: Այդ հարցը նույնպես շոշափվեց բանակցություններում: Մեր կողմից նշվեց, որ Թուրքիան երկու գերխնդրի առաջ է կանգնած: Դրանցից առաջինը դրամի արժեզրկումն է, իսկ մյուսը՝ PKK-ի կողմից ծավալվող ահաբեկչությունը: Բոլոր դեպքերում էլ դրանք մենք կհաղթահարենք: Մեր տեսակետը, կապված PKK-ի հետ, ըմբռնումով ընկալվեց նրանց կողմից»:*

Սուլեյման Դեմիրելը տեղեկացրեց, որ բանակցություններում շոշափվել է նաեւ Միջին Ասիայի թուրքալեզու հանրապետությունների հարցը եւ շարունակեց. *«Իրանի ազդեցության աճը այդ տարածաշրջանում, հատկապես Ալժիրյան վերջին իրադարձություններից հետո, լուրջ մտահոգությունների է պատճառում ԱՄՆ-ին: Ես իմ կողմից մասնանշել եմ, որ Թուրքիան, մահմեդական երկիր լինելով հանդերձ, ուր մահմեդականները կազմում են բնակչության 99,9 տոկոսը, հավատարիմ է մնում ժողովրդավարության ու աշխարհիկության սկզբունքներին: Նման մոդելի առկայության պայմաններում միջինասիական հանրապետություններն Իրանի օրինակին դժվար թե հետեւեն»:* Դեմիրելը, շարադրելով Հայաստանի վերաբերյալ իր տեսակետները, ասաց. *«Մեր ձեռքի տակ եղած հետախուզական տվյալների համաձայն, այդ վայրերում շրջում են մի շարք օտարերկրացիներ: Երբ Արեւմուտքը աջակցի Հայաստանին, ապա պատերազմը կդառնա անխուսափելի: Կարծում եմ, ինձ հաջողվեց տվյալ հարցը պատշաճ մակարդակով ներկայացնել ԱՄՆ-ում բոլոր մակարդակներով»:*

Մենք էլ ենք կարծում, որ Դեմիրելը չափազանց գոհ է ԱՄՆ կատարած այցի արդյունքներից: Բուշը շատ ջերմ ընդունելություն է ցույց տվել նրան, ընդգծել է արտաքին քաղաքականության մեջ թուրք-ամերիկյան համագործակցության կարեւորությունը: Մի հանգամանք, որն իր դրսեւորումն է գտնում հիմա արդեն այլ անվան տակ իրականացվող թուրք-ամերիկյան համատեղ ստրատեգիական ծրագրի նոր տարբերակի մեջ: Հիշեցման կարգով նշենք, որ համաձայն այդ ծրագրի, Անդրկովկասն ու Միջին Ասիան Վաշինգտոնի կողմից դիտվում են Թուրքիայի ազդեցության ոլորտներ: Վերոհիշյալ նյութերը, որոնց մեջ առաջին հերթին մեզ հետաքրքրում են Հայաստանին ու հայերին վերաբերողները, մենք քաղել ենք այցի նախօրյակին թուրքական մամուլում լույս տեսած հրապարակումներից եւ հատկապես թուրքական հեռուստատեսության հաղորդումներից: Սուլեյման Դեմիրելը, որպես հմուտ դիվանագետ, շոշափելով այս կամ այն հարցը, իր ելույթներում ակնարկներով է խոսում դրանց մասին եւ բոլորովին չի ծավալվում: Սակայն մեզ թվում է, թուրքական մամուլը գոնե շոշափելու նպատակով մեր տրամադրությունները, կապված Հայաստանի վերաբերյալ Դեմիրելի հայտարարությունների հետ, որոշակի մանրամասնություններ այնուամենայնիվ կհայտնի եւ մենք առիթ կունենանք վերստին անդրադառնալու այդ խնդրին:

ՅԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ՄԱԴՐԻԴ. ոչ մի բանակցություն բասկ անջատողականների հետ

«Ոչ մի բանակցություն ԷՏԱ-ի հետ, մենք չենք կրկնի 1988-ի Ալժիրի դառը փորձը»: Իսպանիայի կառավարության պարագլուխ Ֆելիպե Գոնսալեսն անդրդվելի է: Չնայած ԷՏԱ-ի կողմից գործած բազմաթիվ մահափորձերի, նա չի ուզում առեւտրի գնալ բասկ անջատողականների հետ, որոնք առաջարկում են մահափորձերի դադար Բարսելոնի օլիմպիական խաղերի եւ Սեւիլիայի համաշխարհային ցուցահանդեսի ժամանակ՝ իշխանությունների եւ ԷՏԱ-ի միջեւ բանակցությունների դիմաց: Սակայն, ահաբեկիչների կողմից գործած բռնության գործողությունների շատացումը կարող է Ֆելիպե Գոնսալեսին լուրջ խնդիրների առաջ դնել, ինչ վերաբերում է այս տարի Իսպանիայում սպասվելիք միլիոնավոր զբոսաշրջիկների անվտանգությանը:

Վերջին մահափորձը, որ տեղի է ունեցել անցյալ հինգշաբթի Մադրիդում, հին քաղաքի ճիշտ կենտրոնում, պատճառել է հինգ սպանված եւ յոթ վիրավոր, որպես հետեւանք մի մեքենայի պայթյունի, որի մեջ տեղադրված էր տարածությունից ղեկավարվող ռումբ: Այս սպանդը շարունակությունն էր տասներկու այլ ահաբեկչական գործողությունների, որոնք կատարվել են 1992 թ. ի վեր: Դրանցից երկուսը եղել են Բարսելոնում, հինգը՝ Սեւիլիայում: Անհանգստություն պատճառող ապացույց այն բանի, որ ԷՏԱ-ն միշտ էլ կարող է հարվածել այնտեղ, ուր ցանկանում է:

Անցած օրերից

Մարդու իրավունքների

ԱՄՆ պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերը բավարարված է Ուզբեկստան կատարած այցի արդյունքներով եւ հանրապետության ղեկավարության հետ վարած բանակցություններով: Այդ մասին նա հայտարարեց փետրվարի 16-ի առավոտյան տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում:

Բեյքերի խոսքերով, ԱՄՆ-ի եւ Ուզբեկստանի միջեւ բացվում են «տնտեսական համագործակցության լավ հեռանկարներ»: Սակայն նա նշեց, որ դիվանագիտական հարաբերությունները կհաստատվեն միայն այն դեպքում, երբ Ուզբեկստանը պատրաստակամություն կհայտնի հետեւելու ժողովրդավարական բարեփոխումներին եւ պահպանելու մարդու իրավունքների միջազգային նորմերը:

Ի. Քարիմովն իր հերթին նշեց, որ հանրապետությունում տեղի են ունենում լուրջ դեմոկրատական բարեփոխումներ, ինչի վկայությունն էին հանրապետության նախագահի ընտրությունները, որոնք տեղի էին ունենում այլընտրանքի հիման վրա: Նախագահն ասաց, որ արեւմտյան լրագրողները չունեն ճիշտ լուրեր Ուզբեկստանի մասին, քանի որ լրատվական գործակալությունները եւ Մոսկվայում հրատարակվող թերթերը «միակողմանի» են լուսաբանում հանրապետությունում կատարվող իրադարձությունները:

ԱՊՀ-ն էլ օգտակար է

Մինսկում տեղի ունեցած խորհրդակցությունն ապացուցեց ԱՊՀ-ի գոյության անհրաժեշտությունը: Այդ մասին հայտարարեց Բելառուսի Գերագույն խորհրդի նախագահ Ստանիսլավ Շուշկեւիչը: «Այդ կառույցը մեզ անհրաժեշտ է ընդհանուր տնտեսական հիվանդությունները բուժելու համար», նշեց նա:

Ս. Շուշկեւիչի կարծիքով, պետությունների ղեկավարների առաջիկա բոլոր հանդիպումներում առաջնային կլինեն տնտեսական հարցերը: Ինչ վերաբերում է ռազմական խնդիրներին, ապա «դրանք կլուծվեն մինչեւ մարտի 20-ը»:

«Բելառուսի խնդիրների լուծումը սերտորեն կապված է Ռուսաստանի տնտեսական իրավիճակի կայունացման հետ: Ուստի Բելառուսը հատուկ ուշադրություն կդարձնի երկկողմանի համաձայնագրերի կնքմանը», ասաց ԳԽ նախագահը:

Ս. Շուշկեւիչը համամիտ է ռուբլու պահպանմանը: «Մենք կօգտագործենք սեփական դրամ ստեղծելու առաջարկությունը միայն այն դեպքում, երբ ռուբլին չպահպանվի»:

Բացատրելով Բելառուսի «դիրքորոշման երկդիմությունը» միացյալ զինված ուժերի վերաբերյալ, Ս. Շուշկեւիչը նշեց, որ թեեւ Բելառուսը համապատասխան փաստաթուղթ չի ստորագրել, հանրապետությունում տեղակայված զորքերը «փաստորեն մտնում են միացյալ զինված ուժերի կազմի մեջ»:

Ինքնուրույն քայլեր

Վրաստանի արտգործնախարարությունում ենթադրում են, որ Սեւ ծովի ավազանի երկրների համագործակցության մասին Ստամբուլում ընդունված հռչակագիրը լայն հեռանկարներ է բացում հանրապետության համար: Հանրապետության արտաքին քաղաքական գերատեսչությունում նշում են, որ Վրաստանն առաջին անգամ է, որպես ինքնիշխան պետություն, ինքնուրույն ստորագրել այդքան կարեւոր փաստաթուղթ: Դա գնահատվում է որպես հանրապետության նոր կառավարության միջազգային ճանաչում: Վրաց պատվիրակությունը երկկողմանի հանդիպումներ է անցկացրել բոլոր պատվիրակությունների հետ, որոնց ընթացքում համաձայնություն է ձեռք բերվել դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու վերաբերյալ:

Ստամբուլում Վրաստանն առաջարկել է ՄԱԿ-ի հովանավորությամբ միջազգային համաժողով անցկացնել, որը նվիրված կլինի Սեւծովյան շրջանում անվտանգության եւ վստահության համակարգ ստեղծելու հարցին: Այդ նախաձեռնությունը դրականորեն է ընդունվել հանդիպման բոլոր մասնակիցների կողմից:

digitised by A.R.A.R.@

Դիվանագիտական սխալի հետեւանքները

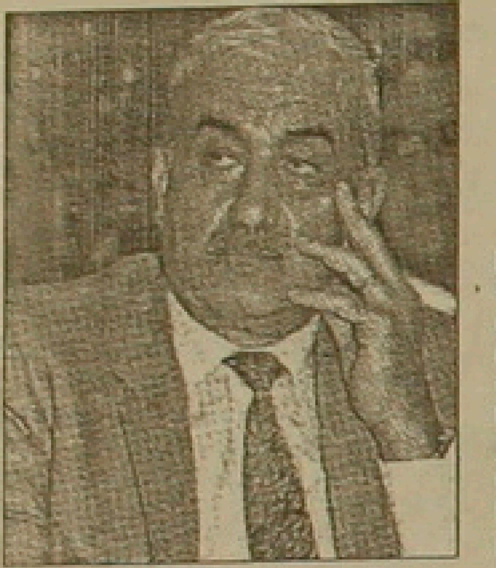

Մի փոքրիկ, առաջին հայացքից աննշան թվացող դետալ, կարող է խառնել ամեն ինչ: Այդպիսին էր պաղեստինցի պատասխանատու Ժորժ Հաբաշի բուժման նպատակով ժամանումը Ֆրանսիա, որը խարխլեց այդ երկրի ավանդական պատկերացումը աշխարհում ունեցած իր կշռի մասին: Քաղաքական շրջանակներում փոթորիկ առաջացավ, ինչպես արդեն հաղորդել էինք, հրաժարականներ տվեցին արտգործնախարարության երկրորդ դեմք Ֆրանսուա Շեերը, Ռոլան Դյումայի գրասենյակի պետ Բեռնար Քեսեջյանը, ներքգործնախարարությունից Քրիստիան Վիգուրուն եւ Կարմիր խաչի նախագահ Ժորժինա Դյուֆուան: Ստորեւ «Le Point»-ի փետրվար 8-14 համարից մի հոդված, որ մեկնաբանում է «Հաբաշի գործը»:

Հունվարի 30-ին Բեթղեհեմի քաղաքագլուխ, պաղեստինցի չափավորական Էլիաս Ֆրեյջը մի փոքրիկ պատվիրակության գլուխ անցած այցելեց Երուսաղեմում Ֆրանսիայի հյուպատոսարան, որպեսզի այդ երկրի իշխանություններին շնորհակալություն հայտնի Ժորժ Հաբաշին ընդունելու համար: Հաջորդ օրը միեւնույն անձինք կրկին բռնեցին Ֆրանսիայի հյուպատոսարանի ճամփան: Նրանք եկել էին բողոքելու Փարիզի կողմից պաղեստինցի պատասխանատուի նախազգուշացման դեմ: Ֆրանսիան հանկարծ հիշել էր, որ Հաբաշը մինչեւ 70-ական թվականների վերջերը եղել է ահաբեկչության տեսաբաններից մեկը: Այնինչ Փարիզում տեղի էին ունենում տարօրինակ դեպքեր, որոնք ոչ միայն կասկածի տակ էին առնում Ֆրանսիայի պետության խոսքը, այլեւ շփոթություն առաջացնում առանց այդ էլ խառնաշփոթ դիվանագիտության մեջ: Ի դեպ, արտասահմանյան մամուլը այդ հարցում չէր սխալվում: Գերմանական «Դի Վելթ» օրաթերթը գրեց, որ *«Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականությանը պատճառված վնասները վիթխարի են»*: Իսկ Լոնդոնի «Թայմզը» ավելացրեց. *«Ֆրանսիան տերություն է Եվրոպայում, Մերձավոր Արեւելքում եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդում: Նրա տեսակետները պետք է լինեն հստակ ու ներդաշնակ: Ժորժ Հաբաշը ահաբեկչական մի նոր քայլ կատարեց, խախտելով հանրության վստահությունը եւ այդ գործում օգնություն ու խրախուսանք վայելեց Ֆրանսիայի անճարակության հետեւանքով»:*

Աղետը նախապատրաստված էր: Մի քանի օրում Փարիզը կարողացավ հարուցել իսրայելցիների զայրույթը, արաբական մայրաքաղաքների դառնությունը, պաղեստինցիների շփոթմունքը եւ Արեւմուտքի իր գործակիցների կասկածամտությունը: Դա մրցանիշ էր: Իրականում Փարիզը փորձում է պահպանել այն պատրանքը, թե Ֆրանսիան դեռեւս մեծ տերություններից ամենափոքրն է: «Ամերիկյան խաղաղությամբ» համակված եւ Գերմանիայի վերամիավորմամբ վերափոխված աշխարհում Ֆրանսիան չի վերագտել իր զորությունը: Նա թույլ է տվել, որ փուլ գան իր արտաքին քաղաքականության ավանդական հենասյուները: Այսպես, Աֆրիկայում նրա ամենամոտիկ գործակիցներն իրենց հարց են տալիս, դեռեւս գոյություն ունի՞ արդյոք Ֆրանսիայի աֆրիկյան քաղաքականությունը: Հաբաշի գործից հետո փլուզվեց Փարիզի խնամքով մշակած «արաբական քաղաքականությունը»:

Ֆրանսուա Միտերանը միշտ համոզված է եղել, թե Մերձավոր Արեւելքի խաղաղության պարտադիր նախապայմանը Արաֆաթի գլխավորած Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության մասնակցությունն է այնտեղ: Եւ իշխանության գլուխ անցնելով, հինգերորդ հանրապետության առավել իսրայելամետ ղեկավարը որոշեց շարունակել պաղեստինյան այդ կազմակերպության հետ Ֆրանսիայի ունեցած հարաբերությունները: Երկու անգամ նա Յասեր Արաֆաթին փրկեց լիբանանյան դժոխքից: Ապա 1989 թվականին, տարիների տատանումներից հետո, Միտերանը Փարիզում ընդունեց նրան որպես պետության ղեկավարի:

Պարսից ծոցի պատերազմը տարօրինակ կերպով ամրապնդեց ֆրանս-պաղեստինյան դաշինքը: Տեղ գրավելով Միացյալ Նահանգների կողքին, Ֆրանսիան հօդս ցնդեցրեց իր ավանդական արաբական քաղաքականությունը: Բայց Ֆրանսուա Միտերանը ուզում է հուսալ, որ կոնֆլիկտին իր մասնակցությունը Ֆրանսիային թույլ կտա վճռական խոսք ասել մերձավորարեւելյան բանակցությունների ժամանակ: Նրան հայտնի է նաեւ, որ դրանք չէին կարող տեղի ունենալ առանց Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության: Միտերանը սխալվում էր առաջին հարցում, քանի որ Ֆրանսիան նույնիսկ տեղ չունեցավ Մադրիդի խորհրդաժողովի ժամանակ: Նա իրավացի էր երկրորդ հարցում: Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության նստավայրը Թունիսում է, որ պաղեստինցիները կայացնում են իրենց վճիռները:

Բացակա լինելով Միջին Արեւելքին նվիրված մեծ բանակցություններից, Փարիզը հույս ուներ Յասեր Արաֆաթի աջակցությամբ մասնակցել խաղին: Այսպես, «Ժյուն Աֆրիկ» հանդեսի վերջին առաջնորդող հոդվածում նշվում է, թե ինչպես անցյալ տարի Արաֆաթը, ուզենալով Ժորժ Հաբաշին ներգրավել դիվանագիտական խաղի մեջ, միտք էր հղացել Ֆրանսիայում նրան ընդունել տալ բուժական խնամքի համար, որը անհրաժեշտ էր առողջական վիճակի պատճառով: Այն ժամանակ *«Ֆրանսուա Միտերանը եւ Ռոլան Դյուման գաղափարին հավանություն տվեցին: Նրանք միանգամից ընկալեցին այն առավելությունը, որ Ֆրանսիան կարող էր դրանից ստանալ. ռուսների կողմից մոռացված Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպությունը կլիներ իրենց ձեռքին»*, գրում է Բեշիր Բեն Յահմեդը: Նա շարունակում է. *«Ամիսներ են անցնում մինչեւ այն պահը, երբ պաղեստինցիները Հաբաշի գլխավորությամբ (որը կրկին սրտի նոպա էր ունեցել) խնդրում են, որ Ֆրանսիան իրագործի իր խոստումը: Բարձրաստիճան պաշտոնյաներն այդ խնդրանքի մեջ տեսնում են միայն խոստման կատարումը եւ այն քաղաքականության իրագործումը, որին իրենք համաձայն են տվել»*: Բայց նրանք չհասկացան, որ Միտերանի համար այն, ինչ հնարավոր էր անցյալ տարի, երբ նրա վիճակը բարվոք էր, արդեն անհնար է ներկա պայմաններում:

Զարմանալին այն է, որ մինչդեռ Ֆրանսիայում հասարակական կարծիքը ընդվզում է, Իսրայելի վարչապետ Իցհակ Շամիրն է, որ մխիթարական խոսքեր է ասում. *«Հաբաշը հիվանդ մարդ է: Դա կարեւոր խնդիր չէ. թողնենք այն»*: Այդուհանդերձ, չորեքշաբթի օրը Իսրայելի խորհրդարանը Կնեսեթը, հետեւելով արտգործնախարար եւ Շամիրի հակառակորդ Դավիդ Լեւիի առաջարկին, քվեարկեց Ֆրանսիային դատապարտող բանաձեւի օգտին: Դավիդ Լեւին նաեւ նշում էր, թե Իսրայելը պատրաստվում էր պահանջել Հաբաշի արտաքսումը, երբ վերջինս հեռացավ Ֆրանսիայից: Դա ի՞նչ էր, անկեղծ զայրո՞ւյթ, թե՞ ներքաղաքական հաշվարկ: Համենայն դեպս, Իսրայելում, ինչպես եւ Ֆրանսիայում, ընտրությունները հեռու չեն: ■

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. ծեր կապիկների տարին

Փետրվարի 4-ին Չինաստանում Կապիկի տարին սկսվեց մի հեռուստաֆիլմի ցուցադրումով, որը չգիտես ինչու չէր արգելվել գրաքննության կողմից: Ֆիլմում բավական թափանցիկ ակնարկներով արծարծվում էր մինչեւ օրս արգելված մի հարց. ութսունն անց իշխանավորները պե՞տք է արդյոք զիջեն իրենց տեղը: Հեռուստաֆիլմում պատկերված է մի հրատարակչության ամենօրյա կյանքը, որն աշխուժանում է, երբ ծեր տնօրենը հայտարարում է իր մոտալուտ պաշտոնաթողությունը: Սկսվում է պայքար նրա տեղի համար: Տնօրենը տատանվում է եւ վճռում չհեռանալ: Միաժամանակ բացահայտվում են բաժինների վարիչների նկրտումները: Ինչպես «Պեկին սուար» թերթում գրել է հեռուստադիտողներից մեկը, ծերերը կարծում են, թե իրենք ճակատագրի ընտրյալներն են, ենթադրելով, թե տարին ավելացնում է իրենց դրական հատկանիշները:

87 տարեկանում Դեն Սյաոպինը՝ Չինաստանում իշխող «ութ անմահներից» առաջինը, կարծես վերագտել է իր ջահելությունը: «Կենսաթոշակից» վերադառնալով, Դեն Սյաոպինը այս տարեսկզբին շրջագայություն ձեռնարկեց երկրի ծովափնյա գոտում, որի զարգացող տնտեսությունը գաղափարախոսության կարիքն այնքան էլ չի զգում: Չին ղեկավարի կարծիքով, արմատական բարեփոխումների հակառակորդները պետք է հեռանան: Մարքսիզմը նույնպես պետք է նորացվի:

Այդ, տնտեսական բնագավառում պահանջվում են համարձակ քայլեր: Սակայն ոչ մի խոսք առայժմ չի ասվում քաղաքական մտքի ազատագրման մասին: Ըստ երեւույթին, դա պետք է լինի այժմյան ղեկավարների ժառանգորդների առաքելությունը:

L'Express, 6 փետրվարի, 1992

ՊԱԺՃ-ի ցանցերը գործում են

Պաղեստինի ազատագրման ժողովրդական ճակատի գործունեությունը ծավալվում է Հյուսիսային Եվրոպայից մինչեւ Եմեն

1991 թ. դեկտեմբերի 23-ին պայթուցիկ նյութով լի մի ավտոմեքենա է պայթում Բուդապեշտում, նախկին ԽՍՀՄ-ից հրեա տարագիրներ փոխադրող ավտոբուսի մոտ: Դրա հետեւանքով հունգարացի երկու ոստիկաններ լրջորեն վիրավորվում են: Այդ ահաբեկչական ձեռնարկման պատասխանատվությունն իր վրա է վերցնում «Երուսաղեմի պաշտպանության շարժում» անհայտ կազմակերպությունը: Հակաահաբեկչական շատ ծառայությունների կարծիքով, այդ մտացածին կազմակերպության հետեւում թաքնված է Պաղեստինի ազատագրման ժողովրդական ճակատի (ՊԱԺՃ) «միջազգային դեպարտամենտը», որը կրկին պատրաստ է սանձազերծել այն պահից, երբ Ժորժ Հաբաշը «կապիտուլյանտական» բնութագրեց Մադրիդում սկսված մերձավորարեւելյան հաշտության գործընթացը: Ճակատը շարունակում է Նորվեգիայից մինչեւ Եմեն պահպանել իր ցանցերը, որոնք հենվում են տեղական հեղափոխական խմբերի վրա: Դրանց թվում է Դանիայի կոմունիստ աշխատավորների խումբը: Դա մարքսիստական խմբակ է, որը 20 տարի գաղտնի գործել է որպես Եվրոպայում ՊԱԺՃ-ի արտաքին հենակետ՝ զբաղվելով զինապահեստների գողություններով, զինված հարձակումներով, «սիոնիստ տարրերի» խարազանմամբ: Այդ ամբողջ գործունեությունը քողարկվել է մարդասիրական ձեռնարկումներով, որոնցից է աֆրիկացի գաղթականների համար հագուստի հավաքումը...

Կոպենհագենի ընդհատակյա հենակետերից մեկում ոստիկանությունը ուրիշ զենքերի թվում հայտնաբերել է 26 հակատանկային գերարդիական հրթիռներ, 110 կգ պայթուցիկ նյութ եւ 62 նռնակ:

Դանիայի կոմունիստ աշխատավորները եւ ՊԱԺՃ-ի մարտիկները, հիշյալ հենակետերն օգտագործելով, գաղտնարաններ են ստեղծել Եվրոպայի բազմաթիվ երկրներում՝ Ֆոնտենբլոյի անտառներում (Ֆրանսիա), Վիեննայի եւ Ցյուրիխի մերձակա անտառներում:

1991 թ. սկզբներին Դանիայի կոմունիստ աշխատավորների դատավարության ժամանակ բացահայտվել են դանիացիների կապերը ՊԱԺՃ-ի ղեկավարների հետ: Վերջինի «միջազգային դեպարտամենտի» աշխատակիցներից է մասնավորապես շվեյցարացի հեղափոխական մարտիկ Ռոլան Ռյուդեն, որը գործում է Ջիադ ծածկանունով: Նրան ձերբակալեցին 1991 թ. հոկտեմբերին Թուրքիայում, Սիրիայի սահմանից ոչ հեռու, թուրք Աթիլա Օգուրի հետ, երբ սրանք պատրաստվում էին Հունաստանով մեկնել Շվեյցարիա:

Օգուրը, որը մասնագիտացած է օտարերկրացի «իմպերիալիստների» դեմ կատարվող մահափորձերի բնագավառում, թուրքական «Դեւ սոլ» կազմակերպության ամենավտանգավոր ահաբեկիչներից է: «Դեւ սոլ»-ի եւ Պաղեստինի ազատագրման ժողովրդական ճակատը 20 տարուց ավելի համատեղ ահաբեկչական քայլեր է ձեռնարկում:

L'Express, 6 փետրվար, 1992

ՎԵՆԵՍՈՒԵԼԱ. խռովություն թշվառության հետեւանքով

«Անխելքնե՛ր, նրանք չեն հասկանում, որ պետական հեղաշրջումների ժամանակը Վենեսուելայում անցել է»: Վենեսուելայի նախագահ Կառլոս Անդրես Պերեսի այս բացականչությունը մասամբ է բացատրում խռովության այն փորձը, որի զոհը փետրվարի 4-ին քիչ էր մնացել դառնար թե ֆիզիկապես, թե քաղաքականապես: Իսկապես, Վենեսուելան լատինաամերիկյան այն առաջին երկրներից է, որ երեսուն տարի առաջ զորքերը ետ ուղարկեց զորանոցներ եւ կարող է հպարտանալ 1958-ից ի վեր իշխող ժողովրդավարության օրինակելի կայունությամբ: Սակայն քաղաքական այդ գեղեցիկ կառույցը գոյություն ուներ, որովհետեւ իրարահաջորդ կառավարությունները լրացնում էին երկրի փոքրաթիվ ժողովրդի պակասությունները առաջին անհրաժեշտության ապրանքները մատակարարելով նավթից ստացվող եկամուտների հաշվին:

Սակայն 1988-ից ի վեր, երբ 15-ամյա քաղաքական անհայտությունից հետո Կառլոս Անդրես Պերեսը իշխանության գլուխ եկավ, այս սոցիալ-դեմոկրատը մտքին դրեց նեոլիբերալ քաղաքականություն վարել, կրճատելով նպաստները: Որոշ զինվորականներ իրենց բողոքն արտահայտեցին դեռեւս շարունակվող հափշտակություններով: Ահա թե ինչու այս անհաջող պետական հեղաշրջումը, որն այնուամենայնիվ պատճառեց 20 զոհ եւ մոտ հարյուր վիրավոր, արդյունք է ավելի շատ ժողովրդական ընդվզության, քան մի բուռ զինվորականների դասական խռովության: ■

Նոր վարկեր ցորենի համար

Փետրվարի 17-ին Կրեմլում տեղի ունեցավ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հանդիպումը ԱՄՆ պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերի հետ, որի ժամանակ շարունակվել է Քեմփ-Դեյվիդում բարձրացված հարցերի քննարկումը: Ինչպես նշեց Բ. Ելցինը, «Բոլոր ուղղություններով քայլ է արվել առաջ»: Քննարկվել են նաեւ միջուկային զենքի ոչնչացման գործընթացի հետ կապված հարցերը: ԱՄՆ-ը պատրաստակամություն է հայտնեց աջակցել Ռուսաստանին այդ հարցում: Կողմերը համաձայնվել են, որ անհրաժեշտ է կնքել քիմիական զենքը արգելելու մասին պայմանագիր, որին կմիանան բոլոր երկրները:

Տնտեսական ոլորտում Ռուսաստանը բարձրացրել է նոր վարկեր տրամադրելու հարցը, որոնք անհրաժեշտ են ամերիկյան ցորեն գնելու համար:

ԱՄՆ պետքարտուղարը հաղորդել է լրագրողներին, թե Միացյալ Նահանգները մտադիր է 25 միլիոն դոլլար տրամադրել Ռուսաստանում գիտահետազոտական կենտրոն ստեղծելու եւ ֆինանսավորելու համար, որտեղ կաշխատեն նախկինում միջուկային զենքով զբաղվող գիտնականները:

ԱՊՀ խաղաղարար ուժեր

Ռուսաստանի արտգործնախարարության պատասխանատու աշխատակիցը հայտարարեց, թե ԱՊՀ-ի միջպետական խաղաղարար ուժերի ստեղծումը կհամապատասխանի Ռուսաստանի ազգային շահերին: Նա նշեց, որ նախարարությունը քննարկում է համապատասխան նախագիծը:

Նրա խոսքերով, «ԱՊՀ-ի մի շարք երկրներ աջակցում են Համակցության խաղաղարար ուժերի ստեղծման գաղափարին»:

Դիվանագետը չի բացառել այն հնարավորությունը, որ ստեղծման դեպքում այդ ուժերը կարող են ուղարկվել Լեռնային Ղարաբաղ: Նրա կարծիքով, ոչ միայն համաշխարհային հանրությունը, այլեւ ԱՊՀ-ն պետք է «ակտիվորեն ազդի» նմանատիպ կոնֆլիկտների վրա:

Մոսկվայում Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցչության աշխատակից Ֆուադ Հաջիեւը նույնպես չի բացառում ԱՊՀ-ի խաղաղարար ուժերի ստեղծման հնարավորությունը: «Այդ հարցը կարող է դառնալ բանակցությունների առարկա», ասում է նա: Սակայն խոսել այդպիսի ուժեր ստեղծելու եւ Ղարաբաղ ուղարկելու մասին, վաղաժամ է, Ադրբեջանում դա կարող է դիտվել որպես ինքնիշխանության խախտում եւ ներքին գործերին միջամտություն:

Ինչպես նշեց Ֆ. Հաջիեւը, Ադրբեջանի ղեկավարությունը, համենայն դեպս մինչեւ վերջին օրերը, չի քննարկել ՄԱԿ-ի խաղաղարար ուժերի «երկնագույն սաղավարտների» Լեռնային Ղարաբաղ ուղարկելու հարցը: Նա հաստատեց Ադրբեջանի դիրքորոշումը, թե «Ղարաբաղում տեղի ունեցող իրադարձությունները Ադրբեջանի ներքին հարցերն են»: Ադրբեջանը կողմ է խնդրի այնպիսի լուծմանը, որը կբացառի ներքին գործերի մեջ որեւէ միջամտություն եւ չի սպառնա հանրապետության տարածքային ամբողջականությանը:

Ֆ. Հաջիեւի խոսքերով, Ադրբեջանը պատրաստ է ընդունել ցանկացած միջազգային կազմակերպության դիտորդներին Լեռնային Ղարաբաղում իրավիճակը պարզաբանելու համար: Դրա հաստատումն է Ադրբեջանում գտնվող ԵԱՀԽ-ի պատվիրակությունը: Ֆ. Հաջիեւը անհիմն անվանեց այն հաղորդագրությունները, թե իբր ադրբեջանական կողմը խոչընդոտում է դիտորդներին այցելել Լեռնային Ղարաբաղ: «Ադրբեջանը սպասում էր այդ պատվիրակությանը, որի այցը համապատասխանում է մեր շահերին», նշեց նա:

Ետ տուր գողացածը

Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկը դիմել է Բորիս Ելցինին խնդրելով «քաղաքական եւ իրավական գնահատական տալ» փետրվարի 13-ին տեղի ունեցած միջադեպին եւ «միջոցներ ձեռնարկել առեւանգիչներին, տեխնիկան եւ մարտական դրոշը վերադարձնելու ուղղությամբ»: Այդ օրը Ուկրաինայից Ռուսաստան էին առեւանգվել 6 ճակատային ռմբակոծիչներ:

Հեռագրում նշվում է, որ այդ միջադեպը «կարող է հանգեցնել հակասական երեւույթների եւ վատ անդրադառնալ ԱՊՀ-ում տեղի ունեցող գործընթացների միջազգային գնահատականի վրա»:

Փաստի առիթով Ուկրաինայի դատախազությունը հետաքննություն է սկսել:

digitised by A.R.A.R.@

Իսրայել. ռուսական մաֆիայի ապաւէնը

Վերջին երկու տարիներին Ռուսաստանից չորս հարյուր հազար հրեա են գաղթել Իսրայել: 1992 թ. սպասվում է եւս հինգ հարյուր հազար գաղթական: Մարդկային այս օգնական ուժը ուրախությամբ ընդունվեց Իսրայելում, պաղեստինցիների ուժեղ աճի դիմաց: Սակայն կա նաեւ մեդալի հակառակ կողմը. ռուսական հրեաների մեջ անհանգիստ տարրերը բարձր տոկոս են կազմում եւ ձգտում են մաֆիոզ ցանց ստեղծել: Թմրադեղերի եւ մարմնի վաճառքի մի մասն արդեն նրանց ձեռքում է: Իսրայելի իշխանություններն անհանգստացած են այդ մաֆիայի սպառնալից գործունեությունից: Այս մասին է եբրայական պետության մեծ քաղաքներում այդ մաֆիայի սպառնալից գործունեությունից: «Պարի Մաչի» թղթակցի ռեպորտաժը Իսրայելից, որը ներկայացնում ենք թարգմանաբար, կրճատումներով:

Մտավորականը վեր կացավ թախտից եւ ամաչկոտ ժպիտով բռնեց իրեն մասամբ անող կիսամերկ աղջկա ձեռքից: «Զույգը» անցավ թույլ լուսավորված կողքի սենյակներից մեկը: Գինը 160 շեկել է կամ մոտ 70 դոլլար: Մասաժի այս մաքուր ու արդիական հաստատությունը մաֆիային պատկանող մի խուրձի սեփականությունն է. սակայն վարիչը վրացի է, հսկիչը ռուս: *«Ռուս աղջիկները մեզ համար խնկային աժան հավքեր են»,* ասում է թխահեր, փոքրամարմին ու ամրակազմ Մեիր Վրացին: *Սրանց պահանջարկը շատ մեծ է, նրանք ավելի քաղցր են եւ ավելի աժան, քան իսրայելուհիները»:*

Բարքերը հսկող ոստիկանական բրիգադի պետ Բենիամին Բեն Ավին կարծում է, որ գործերը գնալով վատանում են: *«Ռուսական կազմակերպված հանցագործությունը դեռեւս սաղմնային վիճակում է, այն նոր-նոր է ծնվում եւ ծավալվում: Այսօր, իսրայելական կամ վրացական խմբերի օգնությամբ կամ առանց դրանց, ռուսները ուզում են իրենց հսկողությունը տարածել պոռնկության, թմրանյութերի եւ ռեկետի վրա: Նրանք դեռեւս չեն հարձակվել դրամատների եւ դրանց գրասենյակների վրա, սակայն դա էլ չի ուշանա»:*

Թել-Ավիվի ոստիկանական կենտրոնական վարչությունը խեղդվում է ծանրաբեռնվածությունից: *«Հանցագործությունները 30 տոկոսով աճել են ռուսական ներգաղթից ի վեր: Այդ «օլիմ»-ները (ներգաղթողները) բանի տեղ չեն դնում ոստիկանությանը»,* ասում է ֆինանսական բրիգադի պետ Սամուել Գրինբաումը: *Խնդիրն այն է, որ խորհրդային իշխանությունները մեզ չեն հանձնում ներգաղթողների դատվածության մասին տվյալները»:*

Երկու տարուց ի վեր «Հալիան» (խորհրդային քաղաքացիների նոր ներգաղթը) Իսրայել է մղել չորս հարյուր հազար հրեաների: Սրանց մի փոքր մասը՝ մի քանի հազարը, առանց դժվարության մխրճվել է հանցագործ աշխարհ՝ տարբեր մակարդակներով եւ տարբեր ոլորտներում: Ռուսների նպատակը ամեն ինչից առաջ փող աշխատելն է, եւ արագ: Պոռնկություն, վալյուտայի առեւտուր, կեղծ դրամ, փաստաթղթերի կեղծում, թմրանյութեր, սեւ շուկա. սա է նրանց դաշտը:

«Դրանք պերեստրոյկայի զավակներն են», ասում է ոստիկանության մի հին գործակից, ծագումով ուկրաինացի Միշա Ֆրիդմանը: *Նրանք օրենք չեն ճանաչում եւ ծարավ են ազատության, ջունգլիների ազատության»:*

Որոշ ռուսների համար արագ ու հեշտ հարստանալու միջոցը պոռնկությունն է, որը թույլատրված է Իսրայելում: Երեք տարվա ընթացքում մասաժի հաստատությունների թիվը 30-ից հասել է 120-ի, սրանց կեսը հսկվում է ռուսների կողմից: Ռուսաստանից եկած «թարմ միսը» շահագործում են երեք մաֆիաներ՝ իսրայելականը, վրացականը եւ ռուսականը:

Իսրայելական մաֆիան հասնում է մինչեւ Իսրայելի հիմնադրումը: Մեյեր Լանսկին, Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում Մայամիի հրեական մաֆիայի պարագլուխը, լեգենդար անձնավորություններից է: Լանսկին հրեական պետության ստեղծումից հետո փողով եւ զենքով օգնեց Հագանային անկախության պայքար մղելու բրիտանացիների դեմ: Նա առաջին անգամ Իսրայել եկավ 1960-ին, եւ 70-ականներին փորձեց ներգաղթել այնտեղ, սակայն իզուր: Այդ ժամանակվա վարչապետ Գոլդա Մեյերը հազված գոռաց. *«Ոչ մի մաֆիա Իսրայելում»:*

Այսօր իսրայելական մաֆիան ողջ-առողջ գործում է: Այն ավելի քիչ զբաղվում է պոռնկությամբ, ավելի շատ թմրանյութերով: Թմրանյութերը, մասնավորապես հաշիշը, ճամփա են ընկնում լիբանանյան Բեկաայի հովտից, ցամաքային ուղով, սիրիացի եւ իսրայելցի զինվորականների օգնությամբ, մինչեւ Թել-Ավիվ: Լիբանանյան լեռների գաղտնի լաբորատորիաներում մշակված կոկաինը եւ հերոինը անցնում են Բեյրութի նավահանգստով եւ նավով փոխադրվում Թել-Ավիվի հարավում տեղակայված Աշդոդի նավահանգիստը: Այս նավահանգիստը, որ քսան տարուց ի վեր հսկվում էր մարոկցի հրեաների կողմից, այսօր անցել է վրացական մաֆիայի իշխանության տակ, որը գործում է իսրայելական խմբերի եւ նորելուկ ռուսական մաֆիայի հետ: Վերջինս վաճառողներ է մատակարարում: Ռուս վաճառողների գործունեության շրջանը Դիզենգոֆ պարկն է, որ գալիս են թմրանյութ հայթայթելու դեռահասները ու իսրայելական երիտասարդությունը:

Ներկայումս վրացական խմբերը, որոնք գոյություն ունեն 70-ական թվականներից ի վեր, ռուս գողերի հետ համագործակցող դավադիրների պահեստարան են: Սրանք միշտ չէ, որ իրար վստահում են, սակայն դեռեւս բանը կռվին չի հասել: *«Ես ավելի շատ վստահում եմ վրացուն, քան ռուսի»,* ասում է վրացական ծագումով մի տաքսու վարորդ. *քանի որ վրացին մեր կարգի հետ միաժամանակ ծնել է մեր հոգեբանությունը, մեր օրենքներն ու մեր պատվախնդրությունը»:* Նա ինձ առաջնորդում է մասաժի հաստատություններից մեկը, ուր կիսախավարի մեջ նստած սիգարետ են ծխում երկու շիկահեր կանայք, սպասելով հաճախորդների: Քրիստինան Կիեւից է: *«Ամուսինս գիտի, որ ես երեկոները այստեղ եմ աշխատում»,* բացատրում է նա: *Ապրելու ու երկու երեխաներիս մեծացնելու համար փող է պետք: Դեռ Ուկրաինայում ես պառկում էի խմբերի ծառայության պետի կամ տնօրենի հետ, որ մի բան ստանայի»:*

Անցյալ ամսին ՊԱԿ-ի արտաքին հարաբերությունների պատասխանատու գեներալ Ալեքսեյ Նիկոլաեւիչ Կարպաչովը զրույցներ ունեցավ իսրայելական իշխանությունների հետ՝ նրանց օգնելու պայքարել Թել-Ավիվում եւ Հայֆայում հաստատվող ռուսական մաֆիայի դեմ:

Երբ ռուսական նոր ներգաղթող մաֆիան չի օգտվում վրացականի ներքին կառույցներից, նա հիմնում է սեփական ցանցը: Իրականում դրանք Մոսկվայում, Կիեւում կամ Սանկտ-Պետերբուրգում արդեն գոյություն ունեցող մաֆիական ցանցեր են, որոնք վերածնվում են Իսրայելում: Դրա լավագույն օրինակը 1989 թ. Մոսկվայում առեւանգված Կարիկ Պասմաճյանի գործն է: Ըստ քննիչների, երեւանցի այս հայը գործակցում էր ռուսական մաֆիայի հետ եւ փորձում, օգտվելով ԽՍՀՄ քաղաքական ցնցումներից, գաղտնի կերպով Իսրայել տանել կտավներ:

Իսրայելական ոստիկանությունը հինգ ամիս առաջ ձերբակալել է խորհրդային մի ներգաղթողի, 33-ամյա Ալեքս Տախմին, իսրայելցի մի գործարար մարդուց դրամաշորթության մեղադրանքով: Քննիչները պարզել են, որ Ալեքս Տախմը խորհրդային իշխանությունների պահանջով Ինտերպոլի կողմից փնտրվող մեկն է, որին կասկածում են Կարիկ Պասմաճյանի առեւանգմանը մասնակցելու մեջ:

Մոսկվայի ռուսական մաֆիայի կողմից հիմնված ձեռնարկություններից մեկը «Քոնեքշն» ընկերությունն է: *«Ռուսաստանում ես մանեկեն էի, նաեւ նկարիչ»,* ասում է դրա չորս տերերից մեկը՝ Վլադիմիրը, որ երեք ամիս առաջ է եկել Իսրայել: *Սակայն արդեն աշխատում էի նաեւ մաֆիայի համար, մասնավորապես սեւ շուկայի գործերում: Այստեղ գործընկերներիս հետ բոլորի գործակցությունը հիմնեցի: Սիրիացիների եւ նեղ հավաքների համար նաեւ հայթայթում եմ ռուս աղջիկներ: Շատ մեծ ընտրություն ունենք: Նույնիսկ գալիք տարի պատրաստվում ենք անցկացնել ռուս Միս Հալիա մրցույթ, իսրայելական հեռուստատեսության եւ մամուլի համագործակցությամբ»:*

«Նյու Յորք, Նյու Յորք», Լայզա Մինելլիի ձայնն արձագանքում է ռուս նախարարի փառահեղ առանձնատանը, Թել-Ավիվի քաղամասերից մեկում: Փակ փեղկերով հարուստ սրահում ներկայացված են Իսրայելի քաղաքական դասակարգը եւ քաղաքի երեւելիները: Ամուսինները ժամանել են իրենց կանանց կամ սիրուհիների հետ: Բոլորն էլ փոփոխականության սիրահարներ են եւ առավել կամ պակաս չափով մերկասերներ: Այդ երեկո հյուրերին զվարճացնելու կոչված տրանսֆիլմի փոխարեն, «լոլիանիծ»-ներն (երաժշտական ակրոբատներ) են ներկայացում տալու: Երկու կին եւ մի տղամարդ, երեքն էլ ռուս, ցուցադրում են էրոտիկ համար: Երբ կանանցից մեկնումեկը սեր է անում տղամարդու հետ, մյուս կինը՝ Կատյան, բարձրահասակ, թխահեր, մերկ ազդրերը կաշեպատ, մտրակը ձեռքին մասնակցում է ներկայացմանը: *«Այս տեսակ երեկոներ ենք լինում ամիսը երկու-երեք անգամ»,* պատմում է Կատյան: *Հարուստները գիտեն իմ հեռախոսի համարը եւ գիտեն, որ ես գաղտնապահ եմ: Այսպիսի մի երեկոն գնահատվում է 5000 շեկել»:*

Երբ ոստիկանությունը մինչեւ հիմա աչք է փակում ռուս պոռնիկների վրա, ընդհակառակը, խիստ անհանգստացած է սեւ շուկայի, կեղծ դրամի եւ ռեկետի վրա հսկող ռուսական մաֆիայով:

Այսօր ոստիկանությունը անցել է պայքարի այդ մաֆիայի դեմ: *«Այդ գողական աշխարհը դեռեւս բավական կազմակերպված չէ նրա դեմ արդյունավետորեն պայքարելու համար»,* ասում է մի հին փորձառու ոստիկան: *Խ. Միությունից եկող ներգաղթողների նորանոր հոսքը, գործազրկությունը եւ բնակարանային ճգնաժամը, վախենում եմ, առաջացնեն Իսրայելի քաղաքների եւ հասարակության [illegible] ցնցումներ»:*

Paris Match, 2 հունվար 1992

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Արմեն Սարգսյանը մեղադրում է ՀՄԸՄ-ին

Երեւանի «Արարատ»-ը վերադարձավ Գագրայից, ուր ուսումնամարզական հավաք էր անցկացնում:

Ահա թե ինչ պատմեց թիմի գլխավոր մարզիչ Արմեն Սարգսյանը:

– Հենց Գագրա մեկնելու օրը մենք անակնկալի եկանք: Վերջին պահին անհարգելի պատճառով օդակայան չեկան 4 ֆուտբոլիստներ՝ Վարազդատ Ավետիսյանը, Սուրեն Չախալյանը, Արմեն Ավետիսյանը եւ Արմեն Մարտիրոսյանը:

Նրանք ոչ միայն նյութական (ուղեգրերի, տոմսերի ծախսեր), այլեւ բարոյական վնաս հասցրին թիմին: Մենք նախատեսել էինք այնքան ֆուտբոլիստ տանել ծովափ, որպեսզի կարողանանք երկկողմանի խաղեր անցկացնել, փորձարկել նորեկներին, սակայն նրանց պատճառով զրկվեցինք դրանից:

Ըստ տեղեկությունների, նրանց առատ խոստումներով իրենց թիմ են գայթակղել հայկական մարմնամարզական ընդհանուր միության ՀՄԸՄ-ի ղեկավարները (խաղացող-մարզիչ Խորեն Հովհաննիսյան): Առանց մեր համաձայնության հիմա հիշյալ ֆուտբոլիստները մարզվում են ՀՄԸՄ-ի հետ: Դա ավելի քան տարօրինակ է, որովհետեւ բոլոր 4 խաղացողների հետ էլ «Արարատ»-ը 3 տարվա պայմանագիր ունի, եւ ըստ Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գործկոմի այս տարվա հունվարի 25-ի որոշման, նախկին պայմանագրերը ուժի մեջ են:

Ժամանակն է, որ ֆուտբոլիստներն էլ պատասխան տան իրենց ստորագրությունների համար: Եւ ընդհանրապես, եթե ընդունենք, որ ֆուտբոլիստները դեռ չեն գիտակցում իրենց իրավական պատասխանատվությունը, գոնե ՀՄԸՄ-ի ղեկավարները պետք է հասկանան, որ այդ ձեւով թիմ չեն կազմավորում:

Ցանկացած պրոֆեսիոնալ ակումբ եթե ուզում է որեւէ ֆուտբոլիստի վերցնել, պարտավոր բանակցություններ է վարում ակումբի հետ:

Նման ճանապարհով «Արարատ»-ը որեւէ խաղացողի երբեք չի զիջի: Ցավալի կլինի, որ ինչ-ինչ անհամաձայնության պատճառով այդ տղաները «կորչեն»:

Մենք Գագրա գնացինք փաստորեն մեկ հարձակվողով (Ցաղուրյան), ուսումնամարզական հավաքն էլ նախատեսվածի պես չստացվեց: Այնուամենայնիվ, մեզ հաջողվեց փորձարկել նորեկներին՝ կիսապաշտպաններ Հայկ Բաղիրյանին («Կոտայք»), Ռաֆիկ Գրիգորյանին («Արարատ 2»), հարձակվող Հովհաննես Գրիգորյանին (Ռոստովից) եւ կրկին թիմ վերադարձած Արմեն Բաբալարյանին:

Բոլորն էլ լավ տպավորություն թողեցին: Մինչեւ Հայաստանի առաջին անկախ առաջնության մեկնարկը, մարզումները կշարունակենք Արտաշատում եւ Ձորաղբյուրում, նաեւ ստուգողական խաղեր կանցկացնենք հանրապետության առաջնությանը մասնակից ուժեղ թիմերի հետ: ■

Նոր մարզաձեւ. ձյոսինմոն-սյորինրյու

«Անկոտրում կամքի մարդկանց խումբ», այսպես է թարգմանվում այս անվանումը կրող եւ ճապոնական ծագում ունեցող արեւելյան մարզաձեւերից մեկը, որը կարճ ժամանակում լայն մասսայականություն է ձեռք բերել մեր հանրապետությունում:

Կարատեդոյի մեջ մտնող այս ոճի հիմնադիրը Հայաստանում «Ձյոսինմոն-սյորինրյու» դոջոյի տնօրեն Վարդան Գեւորգյանն է, որի սեփական նախաձեռնությամբ էլ ստեղծվել է մարզաձեւը:

– Ինչպե՞ս եք յուրացրել այդ մարզաձեւը, չէ՞ որ մինչեւ 1989 թվականի վերջը մեզ մոտ ընդհանրապես արգելված էր կարատեն:

– Մոսկվայում եմ սովորել, երբ մեր հանրապետության ներքին գործերի նախարարության ձեռնամարտի կենտրոնում մարզիչ էի աշխատում:

– Բայց մարզաձեւը հեռանկար ունի՞:

– Այն մեզ համար խիստ կարեւոր է, մանավանդ հիմա, քանի որ բանակին անհրաժեշտ են վճռականություն, ճարպկություն, դիմացկունություն, անկոտրում կամք եւ այլ հատկանիշներ ունեցող երիտասարդներ: Օրինակ, Կուբայի զինվորները վաղուց պարապում են այս մարզաձեւով: Եւ հետո, այս մարտարվեստը հաշիշի պես է, մեկ անգամ ճաշակելով կարող է վարակվես: Ահա թե ինչու այն շատ արագ է տարածվում մեզանում: Մեր հովանավորությամբ խմբեր են գործում ոչ միայն Երեւանում, այլեւ Արարատի, Գուգարքի, Մասիսի, Ամասիայի, Եղեգնաձորի շրջաններում: Շուտով կստեղծվի այս ոճի հանրապետական ֆեդերացիա: Մենք դիմել ենք Փարիզում գտնվող կարատեի համաշխարհային միությանը եւ մեր մարտարվեստի հիմնադիր Ճապոնիայի ֆեդերացիային՝ մեզ ճանաչելու համար:

Երկու ամիս առաջ Քիշնեւում կազմավորվեց «Ձյոսինմոն-սյորինրյու» մարզաձեւի եվրոպական միություն, որի մեջ ընդգրկվեցին 8 պետություններ՝ Գերմանիան, Բուլղարիան, Էստոնիան, Մոլդովան, Ուկրաինան, Ռուսաստանը, Բելառուսը եւ Հայաստանը: Անցյալ տարի մեր հրավերով Հայաստանում էր գտնվում համաշխարհային ֆեդերացիայի* փոխնախագահ, Կուբայի բոլոր մարտարվեստների ֆեդերացիայի նախագահ Ռաուլ Ռիգոն:

– Մարզական առումով նվաճումներ կա՞ն:

– Իհարկե: 1990 թ. 60 կգ քաշային Վահան Մալխասյանը դարձել է ԽՍՀՄ առաջնության 2-րդ մրցանակակիր, իսկ երկու երեխայի հայր, 32-ամյա Գոհար Գեւորգյանը մտել է ԽՍՀՄ գավաթի խաղարկության եզրափակիչ: Հաջորդ մրցաշրջանում ԽՍՀՄ չեմպիոններ դարձան Մերուժան Օխիկյանը (60 կգ), Արա Տոռոզյանը (65 կգ), Արթուր Հակոբյանը (80 կգ), երկու հոգի տուն վերադարձան արծաթե մեդալներով, իսկ ընդհանուր հաշվարկով մեր թիմը գրավեց առաջին տեղը: 1991 թ. աչքի ընկան նաեւ մեր պատանիներն ու աղջիկները: ԽՍՀՄ պատանեկան առաջնության բոլոր ծրագրերով նրանք վաստակեցին 6 ոսկե, 6 արծաթե եւ 8 բրոնզե մեդալ եւ կրկին թիմային հաղթանակ տարան: Անցյալ տարի Արա Տոռոզյանը ԽՍՀՄ հավաքականի կազմում առաջին անգամ մասնակցեց ակումբային թիմերի Եվրոպայի առաջնությանը: 1991 թվականի հոկտեմբերին Օդեսայում կայացած միջազգային խոշոր մրցաշարում մեր կանայք եւ տղամարդիկ թիմային հաշվարկով առաջին տեղը գրավեցին: Մի խոսքով, բոլորը նշել հնարավոր չէ: Մենք նախապատրաստվում ենք 1992 թ. հոկտեմբերին Սոֆիայում կայանալիք Եվրոպայի պատանեկան առաջնությանը:

– Իսկ դոջոն ինչ նյութատեխնիկական բազա ունի:

– Ոչ մի: Հովանավորների օգնությամբ, վարձավճարով պարապմունքների համար տարբեր տեղերում դահլիճներ ենք վերցնում: Երեւանի քաղխորհրդի որոշմամբ Էրեբունու զանգվածում 1600 քառակուսի մետր տարածք ենք ստացել դոջոյի կառուցման համար, սակայն առանց հովանավորների գլուխ չի գա:

Օգտվելով առիթից, կոչ եմ անում բոլոր նրանց, ովքեր ի վիճակի են, աջակցեն այդ կարեւոր խնդրի իրականացմանը:

Մեր հաշվի համարն է՝

Էրեբունու շրջան, ակցիոներային առեւտրական ագրոարդբանկ, հ/հ 609001:

Ձյոսինմոն-սյորինրյու դոջոն:

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Նախկին ԽՍՀՄ-ը ցորենի ավելցուկ ունի

Գուվերի ինստիտուտի գիտաշխատող Ռիչարդ Սթարը «Ուոլ Սթրիթ Ջըռնըլ» թերթում վերոգրյալ խորագրով հոդված է հրապարակել, ուր հաստատվում է, թե նախկին ԽՍՀՄ-ում երեք տարվա ցորենի պաշար կա:

Արեւմուտքը միավորել է իր ջանքերը՝ կառավարությունների եւ բարեգործական կազմակերպությունների կողմից լայնածավալ օգնություն ցուցաբերելու: Սակայն ծանրակշիռ ապացույցներ կան, որ նախկին ԽՍՀՄ-ը «ափեափ լիքն է ցորենով», եթե միայն պարոն Ելցինին հաջողվի հանել դրան, գրում է Սթարը: Անցյալ տարի Արեւմտյան երկրների տրամադրած միջոցներով գնվեց 50 մլն տոննա ցորեն եւ այլ սննդամթերք: Դրանից բացի, ԽՍՀՄ կառավարությունը երկրի ներսում գնեց 42-43 միլիոն տոննա ցորեն, որը 8-9 միլիոնով ավելի էր բոլոր 15 հանրապետությունների ցորենի 1 տարվա կարիքներից:

Ամերիկացի հետազոտողի կարծիքով, առավել համոզիչ հիմքեր կան ենթադրելու, որ Ռուսաստանը լիքն է ցորենով: Պետական պահեստները կարող են պարունակել հսկայական քանակով ցորեն: Ըստ հաշվարկների, պահեստների տարողությունը 70-ականների 240 միլիոնից 1981 թ. հասել է 290 միլիոն տոննայի, հետագայում՝ 80-ականների վերջին 362 մլն. տոննայի: Պահեստավորված ցորենի կեսից ավելին ներմուծված է արեւմտյան երկրներից (կեսը՝ ԱՄՆ-ից): Զգալի մասը պահվում է ստորգետնյա ապաստարաններում, որոնք ապահով են միջուկային պայթյունից եւ ռադիոակտիվ նյութերի ներթափանցումից:

Հոդվածագիրը բերում է Հյուսիսային Կարոլինայի համալսարանի տնտեսագետ Սթիվեն Ռոուզֆիլդի կարծիքն այն մասին, թե այդ պաշարներով կարելի է երեք տարի կերակրել ժողովրդին, ցուցենւ՝ 4 տարի: Դրանից բացի, գրում է Սթարը, կան նաեւ հատուկ ռազմական պաշարներ: Գոյություն ունի նաեւ սննդամթերքի կենտրոնացված ֆոնդ: Պաշարներն այնքան շատ են, որ կկերակրեն զինված ուժերի անձնակազմին, Մոսկվային եւ այսպես կոչված փակ քաղաքներին: Միայն Ռուսաստանում 87 այդպիսի քաղաք կա, որոնցից յուրաքանչյուրը հսկվում է ՆԳՆ զորքի կողմից:

Հենվելով Ռուսաստանի պաշտպանության պետական կոմիտեի նախագահի տեղակալի՝ ԱՄՆ-ի հետ ռուսաստանյան ունեցած ելույթի վրա, Սթարը գրում է, թե ռազմարդյունաբերական համալիրը նույնպես կուտակում է սննդամթերք երկար ամսվա համար:

Ռիչարդ Սթարը եզրակացնում է, թե կարեւորն այն է՝ Բորիս Ելցինը տնօրինո՞ւմ է այդ պաշարները: Տեսականորեն՝ այո, քանզի Ռուսաստանը նախկին ԽՍՀՄ-ի իրավաժառանգորդն է:

Այդ պաշարների գոյությունն է պատճառը, որ Ելցինը վստահ է, թե ռուսները սովից չեն մեռնի, պայմանով, որ ռազմարդյունաբերական համալիրից վերցվեն դրանք: Անցյալ տարի նա փորձում էր համոզել ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդին՝ ապադրոն: Ելցինի համար դժվար չի լինի բացել պահեստները եւ այդպիսով փերել ռազմական մեքենայի կենսականորեն կարեւոր օղակներից մեկը: Երբ Արեւմուտքը շարունակի օգնությունը, դրանով կօգնի խորհրդային ռազմական սպառնալիքին՝ վերադարձել կայսրության մահը, եզրակացնում է ամերիկացի հետազոտողը: ■

Խղճուկ օրապահիկներ

Հայաստանը բույլատրել է իր բյուջետային կազմակերպություններին եւ հիմնարկներին բարձրացնել աշխատակիցների գործուղման ծախսերի փոխհատուցումը: Մոսկվայի, Սանկտ-Պետերբուրգի եւ նախկին միութենական հանրապետությունների մայրաքաղաքների հյուրանոցներում մնալու համար օրական տրվելու է 140 ռուբլի: Մյուս քաղաքներում այդ գումարը կկազմի 90, այլ բնակավայրերում՝ 70 ռուբլի: Ավելի քիչ կլինի գործուղման ծախսերի փոխհատուցումը Հայաստանում. Երեւանում՝ 40, մայրաքաղաքից դուրս՝ մինչեւ 30 ռուբլի:

Նախատեսված միջոցառումները պետք է իրագործվեին հունվարի 5-ից: Սակայն, բյուջետային կազմակերպությունները լուրջ դժվարությունների կհանդիպեն գործուղման ծախսերը նշված չափերով փոխհատուցելու համար, քանի որ այժմ հանրապետությունը կանխիկ դրամի սուր պակաս է զգում: Առկա կանխիկ դրամով հնարավոր է աշխատավարձ վճարել միայն մինչեւ մարտը, այն դեպքում, երբ Ռուսաստանը փետրվարին Հայաստանի համար տպի մոտ 400 միլիոն ռուբլի: ■

ԵԱՀԽ-ի պատվիրակությունը ժամանեց Երեւան

Բաժվում գտնվող Եւրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության համաժողովի բանագնացությունը Չեխիայի եւ Սլովակիայի նախագահի խորհրդական Կարել Ֆոն Շվարցենբերգի գլխավորությամբ փետրվարի 17-ի ուշ երեկոյան ժամանեց Երեւան եւ երեկ հանդիպումներ ունեցավ հանրապետության ղեկավարության հետ: Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ հանդիպումից առաջ հյուրերին ընդունեց պետական նախարար Գրիգոր Արեշյանը: Նա, անդրադառնալով հայ ժողովրդի եւ ցեղի պատմությանը, պատմեց Ղարաբաղի խնդրի առաջացման պատճառների մասին, ծանոթացրեց հանրապետության իրադրությանը:

Հյուրերի խնդրանքով հանդիպման կեսից լրագրողները դուրս հրավիրվեցին:

Այնուհետեւ Արեշյանը, պատասխանելով լրագրողների հարցերին, նշեց, թե դիտորդների աշխատանքի հաջորդ քայլերը պարզ կլինեն միայն այն ժամանակ, երբ պատրաստ կլինի նրանց եզրակացությունը: Վերջինս, ըստ հյուրերի խոստումների, պատրաստ կլինի մի քանի շաբաթ հետո եւ կներկայացվի ԵԱՀԽ: Զրույցի ընթացքում հյուրերը Ղարաբաղի հարցի լուծման վերաբերյալ այն մտահոգությունն են հայտնել, թե նախ անհրաժեշտ է պահպանել ԼՂՀ-ի բնակչության անվտանգությունը: Մեր այն հարցին, թե ինչպես են դիտորդները պատկերացնում այդ անվտանգության ապահովումը, պրն. Արեշյանն ասաց. *«Նախեւառաջ, բազմակողմանի բանակցությունների միջոցով»:* Նույն օրը դիտորդները մեկնեցին Երեւանից: ■

Կանխիկ դրամի պակաս

«Այժմ Հայաստանում լուրջ խնդիր է դարձել կանխիկ դրամի պակասը», հայտարարեց Հայաստանի արտաքին տնտեսական բանկի վարչության նախագահ Սամվել Ճըզմաչյանը:

Հայաստանը «պատրաստ է վասթարագույնին», սակայն հանրապետությունում ազգային արժույթ մտցնելը թելադրվելու է միայն ներքին պաշտպանվածության նկատառումներով: Մեկ ամսվա ընթացքում կընդունվի վալյուտային կարգավորման մասին օրենքը, կամ կիրառվի նախագահի հատուկ կարգադրությունը, եւ մենք իրավունք կունենանք անարգել բացել քաղաքացիների վալյուտային հաշիվներ, որոնց վրա տոկոսներ կավելանան նաեւ, հաղորդեց Ս. Ճզմաչյանը:

Հայաստանում դոլլարի արժեքը ռուբլու դիմաց զգալիորեն նվազել է: Մասնագետները այդ փաստը կապում են կանխիկ դրամի պակասի հետ: Փորձագետները ենթադրում են, որ հավանաբար սպիտված կիջեցվի դոլլարի կուրսը, որն արդեն նվազել է 130-ից 110 ռուբլի: Ըստ երեւույթին, Հայաստանի արտաքին տնտեսական բանկը կվերափոխվի հայկական միջազգային ինքնուրույն բաժնետիրական բանկի:

Հիմնադիրների թվում կլինի եւ Հայաստանի կառավարությունը: Նախատեսվող կանոնադրական հիմնադրամն է 45-50 միլիոն ռուբլի եւ 2-2.5 միլիոն դոլլար: ■

Ավիադիսպետչերները գործադուլ են հայտարարում

Փետրվարի 21-ի կեսգիշերին մեկ օրով աշխատանքը կդադարեցնեն օդային թռիչքների ղեկավարման Ռուսաստանի բոլոր ծառայությունները: Նրանց կարող են միանալ նաեւ Ուկրաինայի եւ Բելառուսի իրենց գործընկերները: Այդ պահին օդում գտնվող բոլոր օդանավերը վայրէջք կկատարեն Ռուսաստանի օդանավակայաններում: Այդ մասին հայտարարեց Ռուսաստանի ավիադիսպետչերների արհմիության նախագահ Սերգեյ Եւսյուկովը:

Ըստ նրա, իրենք դիմել են այդ քայլին ստեղծված ծանր իրավիճակի պատճառով: Ֆինանսավորման կրճատման հետեւանքով մոտ ժամանակներս գործից կազատվի աշխատակիցների 20 տոկոսը, իսկ սարքավորումները վերանորոգելու եւ փոխարինելու համար անհրաժեշտ միջոցների պակասը կարող է հանգեցնել նրան, որ 5 ամսից հետո թռիչքները Ռուսաստանում ընդհանրապես կդադարեցվեն, ասաց նա:

Այլ խնդիր է, որ այժմ քաղաքացիական եւ ռազմական դիսպետչերները միասին են ղեկավարում թռիչքները: Սակայն պաշտպանության նախարարությունը կարող է անեն պահի փակել ուղեգիծը եւ իրականացնել ռազմական օդանավերի ինքնուրույն թռիչքներ:

Արհմիությունների կարծիքով, խնդրի լուծման համար Ռուսաստանում եւ Ուկրաինայում անհրաժեշտ է ստեղծել օդային տարածության օգտագործման եւ թռիչքների ղեկավարման պետական համաձայնողումներ եւ դրանց ենթակայեցնել դիսպետչերների բոլոր ծառայությունները: ■

Գործադուլ. Ինչո՞ւ երկու ռուբլի տաքսի նստելու եւ այդքան էլ՝ 1 կմ գնալու համար

Տաքսիների նոր ուղեվարձի նկատմամբ այս անգամ ուղեւորների փոխարեն իրենց բողոքը շտապեցին հայտնել մայրաքաղաքի 1-ին, 2-րդ եւ 3-րդ տաքսամոտորային ձեռնարկությունների վարորդները, որոնք 5-րդ օրն է իրենց մեքենաներով դողդողել են Հանրապետության հրապարակը:

Փետրվարի 15-ին սկսված բողոքի այդ յուրօրինակ ցույցը երեկ հասել էր գագաթնակետին: 3-րդ տաքսամոտորային ձեռնարկության վարորդները մի պահանջագիր էին ներկայացրել Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանին՝ պահանջելով.

1. Թույլ տալ կոլեկտիվին սեփականաշնորհել ձեռնարկությունը:
2. Չհամաձայնել ուղեվարձի կտրուկ բարձրացմանը:
3. Լիակատար տեխնիկական սպասարկում:
4. Վարորդական անձնակազմի անվտանգության ապահովում:

Սակայն, ինչպես պարզվեց մեր զրույցներից, գործադուլավորների հիմնական պահանջների ենթատեքստում կան նաեւ սոցիալական բնույթի հարցեր, այն է՝ վարորդներին երբեք չեն ապահովել բնակարանային ֆոնդով, աշխատավարձի բարձրացում չի կատարվել, օգնության համար տրամադրված 60 ռուբլին չեն վճարել, ձեռնարկության պատմության մեջ չի եղել այնպիսի դեպք, որ բենզինի կամ ավտոպահեստամասերի բացակայության պատճառով պարտադրված պարապուրդի համար վարձատրեն: Վարորդներին երբեք չեն ապահովել ավտոպահեստամասերով: Եւ ի՞նչ, վարորդները հարց են տալիս, թե տաքսին այդքանից հետո ինչո՞ւ պետք է պետական լինի: Պարզ է նաեւ նրանց մտավախության պատճառը՝ *«կկորցնենք ուղեւորների մի զգալի մասին»:*

Զարմանալիորեն այլ կարծիքի էր 3-րդ տաքսամոտորային ձեռնարկության տնօրեն Ալեքսանդր Գրիգորյանը, որը ոչ միայն դեմ էր գործադուլին, այլեւ ապացուցում էր, որ ըստ նախնական հաշվարկների, գների ազատականացման ներկա պայմաններում, երբ 1 լիտր բենզինն արժե 5 ռուբլի, 1 կմ-ի ծախսը հասնում է 3 ռուբլու, բայց իրենք գանկանում են բավարարվել գոնե 2-ով: Այստեղ էլ վարորդները չեն համաձայնում. *«Անժամկետ գործադուլ կհայտարարենք, մինչեւ չբավարարեն մեր պահանջները»:*

Ինչ խոսք, աշխատելու կամ չաշխատելու իրավունք բոլորն ունեն, բայց թե ով որքանով է իրավացի եւ թե ով է տուժում վարորդը թե ուղեւորը, առայժմ դժվար է ասել:

Հ. Ա.

Ո՞ւր էր թե նրանց ժամականը մեր ամսականը լիներ

Շվեյցարիայի Արհմիութենական դրամատունն անցյալ շաբաթ անցկացրել է միջազգային մի հարցախույզ, հարցաքննելով 12 տարբեր մասնագիտության բանվորների եւ ծառայողների, ստուգելու համար, թե ո՞ր քաղաքի աշխատավորներն են ամենից շատ վաստակում ժամական: Կրկնում ենք՝ ժամական:

ժամական միջին վաստակը դոլլարով

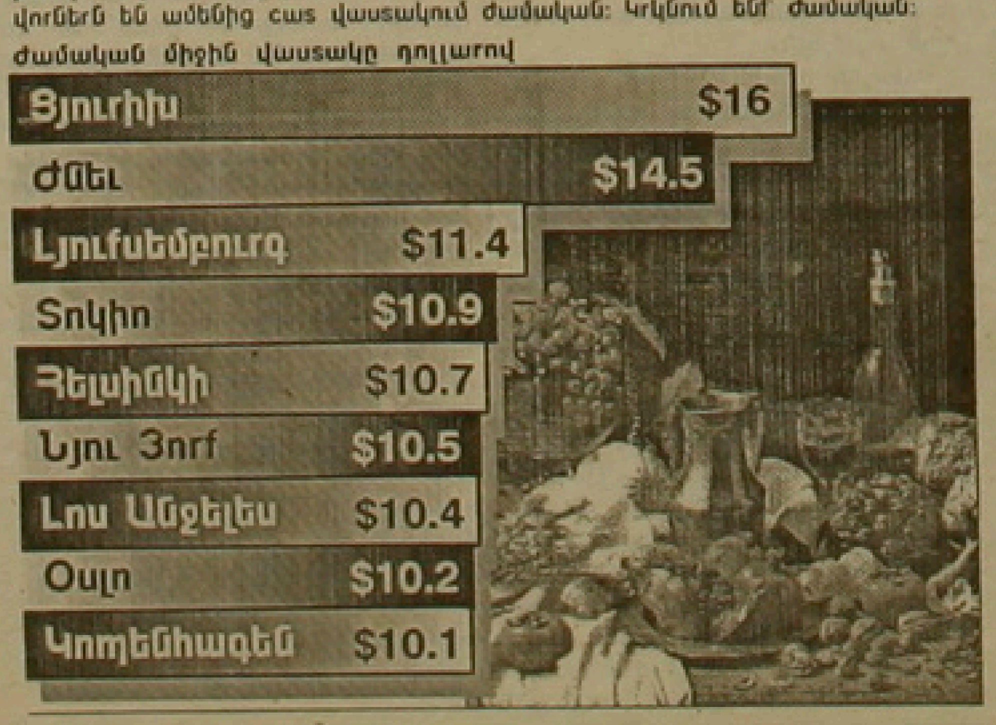

Լուրերի Ռուպ

Իսլամական շուկա

Նախկին խորհրդային հինգ հանրապետություններ, բոլորն էլ իսլամական, միացան Իրանին, Թուրքիային եւ Պակիստանին իսլամական համարակաց շուկա ստեղծելու գործում: Թեհրանում կայացած ժողովի ընթացքում, որին մասնակցում էին Ադրբեջանի, Ուզբեկստանի, Թուրքմենիայի, Ղրղըզստանի եւ Տաջիկստանի ներկայացուցիչները, հրապարակվեց մի հաղորդագրություն, որը ողջունում է այդ հանրապետությունների անդամակցումը Տնտեսական համագործակցության կազմակերպությանը: Վերջինս ստեղծվել է 27 տարի առաջ՝ Պակիստանի, Իրանի եւ Թուրքիայի կողմից: Այն նպատակ ունի իսլամական այդ եւ այլ երկրների միջեւ ներքին առեւտուրն ու տնտեսական համագործակցությունը զարգացնելու: ■

Ազատության հետամուտներ

Թբիլիսի են ժամանել «Միջազգային ներում» կազմակերպության փորձագետներ Յան Գոռլինը եւ Նիկոլա Դավիդը: Այցի նպատակն է ուսումնասիրել մարդու իրավունքների պահպանման հետ կապված Վրաստանում ստեղծված իրավիճակը: Հանրապետության իշխանությունները նրանց են հանձնել Գամսախուրդիայի կողմնակից 21 բանտարկյալների անվանացուցակը: Փորձագետները հանդիպել են նրանցից մի քանիսին: ■

Միջուկային զենք Վրաստանում

Ըստ չեչեն նախարար Սուլթանի Ուդուգովի, Չեչնիայի ղեկավարությունը իրազեկ է, որ Վրաստանում տեղակայված ԱՊՀ-ի զինված ուժերի ստորաբաժանումներում կան միջուկային մարտագլխիկներով հրթիռներ:

Նա մտավախություն հայտնեց, որ այդ զենքը կարող է ընկնել «անպատասխանատու անձանց եւ ահաբեկիչների ձեռքը», քանի որ իրավիճակը Վրաստանում չի վերահսկվում: ■

Սնեգուրը ՄԱԿ-ում

Փետրվարի 16-ին Մոլդովայի հանրապետության նախագահ Միրչա Սնեգուրն այցով մեկնել է ԱՄՆ, ուր կհանդիպի ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշի հետ եւ ելույթ կունենա ՄԱԿ-ում: Մեկնելուց առաջ Մ. Սնեգուրը նշեց, որ այցը հետապնդում է ավելի շատ քաղաքական, քան տնտեսական նպատակներ: Մոլդովայի հանրապետությունը պետական մակարդակով վարում է եւ կվարի այնպիսի քաղաքականություն, որն ուղղված է մարդու իրավունքների եւ ազատությունների պահպանմանը: ■

Օդեսան վարակի թույն

Օդեսայում գրանցվել են սողիով վարակված 35 մարդ: Երեք երեխա արդեն մահացել են այդ հիվանդությունից: Ինչպես հաղորդեցին առողջապահության քաղաքային բաժնում, Օդեսան Ուկրաինայում առաջին տեղն է զբաղեցնում սողիով հիվանդների քանակությամբ: Այդպիսի իրավիճակն առաջին հերթին կապված է այն բանի հետ, որ քաղաքը խոշոր նավահանգիստ է եւ հազարավոր օտարերկրացիներ են ժամանում այստեղ: ■

Իրանը զինվում է

Ամերիկյան «Նյուզուիք» շաբաթաթերթն իր փետրվարի 17-ի համարում գրում է, թե հակառակ Իրանի նախագահ Ռաֆսանջանիի վարած ավելի մեղմ եւ բաց քաղաքականությանը, ամերիկյան անվտանգության ծառայությունների տվյալներով, Թեհրանը քայլ առ քայլ առաջ է տանում վերազինվելու իր ծրագիրը, որը, ըստ թերթի գնահատման, մինչեւ 1996 թ. կարող է լուրջ սպառնալիք դառնալ հարեւան երկրների համար: Իրանը 10 միլիարդ դոլլար է հատկացրել իր զինյալ ուժերի վերազինման համար: Թեհրանն արդեն գնել է խորհրդային ՄԻԳ-29 ինքնաթիռներ: Նրա նպատակն է վերահաստատել հավասարակշռությունը Իրաքի հետ, որի հրասայլային ուժերը դեռեւս 3 անգամ գերազանցում են Իրանին: ■

Լուրերը՝ Ինտերֆաքս-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Macintosh համակարգչային շարուածք
Ռ.Ա.Կ. մամուլ եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@